

Новы Час

КАНВЕЕР СМЕРЦІ

Стар. 6

БЫЛО Б КАМУ ЕСЦІ

Лічыцца, што здатныя на многае беларусы асаблівых поспехаў дасягаюць у вырошчванні бульбы. Як і амаль кожны міф, гэты выкарystоўваецца ўладай для доказу сваёй еднасці з народам

Стар. 5

АФРЫКАНСКАЕ ПРЫДНЯСТРОЎЕ

У непрызнанай міжнародным грамадствам афрыканскай краіне Самаліленд па выніках выбараў адбылася мірная перадача ўлады апазіцыі.

Выпадак для афрыканскіх шыротаў незвычайны

Стар. 13

«ВАЎКІ»: УЦЁКІ З БЕЛАРУСКАЙ ЗОНЫ

Стар. 14

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

НАРАЧ: ПАГРОЗА
МАДЭРНІЗАЦЫІ

Нарыс Вольгі Хвоін

баліс сустрэліся і з прадстаўнікамі апазіцыі, цяперашнімі патэнцыйнымі кандыдатамі ў прэзідэнты — Рыгорам Кастусёвым, Яраславам Раманчуком, Уладзімірам Някляевым, Андрэем Саннікавым, Віталем Рымашэўскім. Падчас сустрэчы Даля Грыбаўскайтэ сказала, што выказала Аляксандру Лукашэнку занепакоенасць ходам прэзідэнцкай кампаніі, спадзяванні, што выбары будуть празрыстыя і дэмакратычныя з допуском беларускіх і замежных назіральнікаў да падліку галасоў. Літоўскіх палітыкаў цікавіла і перспектыва аўяднання беларускіх кандыдатаў у прэзідэнты, на што быў адказ — пасля рэгістрацыі будзе сустрэча дзеля абмеркавання такої магчымасці.

Ці не важнейшы вынік візіту літоўскай дэлегацыі — падпісанне дамовы аб парадку ўзаемных пaeздак жыхароў памежных тэрыторый Беларусі і Літвы. Жыхары памежных тэрыторый нарэшце змогуць перасякаць мяжу і знаходзіцца на памежнай тэрыторыі іншай дзяржавы з адмысловым дазволам на руках на адлегласці да 50 кіламетраў ад мяжы цягам 90 дзён у паўгода. Права на працу гэтых дазволы не даюць, але мара адкрылага Еўрапасузу для многіх будзе бліжэй.

Раман Якаўлеўскі падпісанне дамовы называе «добраим знаменем», але гаворыць, што пытанне таго, як рэальная запрашце дамоўленасць, застасцца адкрытым. «Я хачу нагадаць, што пасля падпісання неабходна ратыфікацыя дакументу парламентам, а затым мусіць быць рэзалюцыя прэзідэнтаў. Мяркую, што ў літоўскім парламенце будуть дэбаты на гэту тэму. Да слова, падобныя пагадненні ляжаць на сталах у беларускіх чыноўнікаў, але тычацца яны Польшчы і Латвіі. Увогуле, я б сказаў, што гэты паварот з перасячэннем беларуска-літоўскай мяжы сведчыць пра тое, што ёсьць эфектыўная і таямнічная дыпламатыя беларускага МЗС, бо пытанне падвісла амаль на год, а пасля так нечакана было вырашана», — каментуе падпісанне дакументу агліядальнік Якаўлеўскі.

▶ 3 НАГОДЫ

ПАСОЛ ДОБРАЙ ВОЛІ

Вольга Хвоін

У Мінск у разгар перадвыбарчай кампаніі прыляцела лідэр суседняй дзяржавы. Дзяржавы — сябра ЕС, дзяржавы, якая актыўна падтрымлівае беларускую апазіцыю, і якая, відавочна, не супраць наводзіць эканамічныя маstry з Беларуссю пад кірауніцтвам Лукашэнкі.

Прэзідэнт Літвы Даля Грыбаўскайтэ прыбыла ў Мінск з рабочым візітам. Прымамоўчы спадарыню Грыбаўскайтэ, Аляксандр Лукашэнка заяўіў, што дзяржавы-суседкі маюць агульныя праблемы: «Мы з вамі знаходзімся ў неспрыяльным становішчы. Трэба думати, як нам забяспечваць сваю незалежнасць». Традыцыйна незалежнасць у Беларусі завязана на энергансбераганні. Варыянты выкарыстання порту ў Клайпедзе для перавалкі венесуэльскай нафты і транспарціроўкі беларускіх калійных угненняў абліковоўваліся раней.

Тым больш, што транспартнае супрацоўніцтва з Літвой акутальнае, бо не так даўно Беларусь наведвала прэзідэнт Венесуэлы Уго Чавес. У выніку было падпісане пагадненне на пастаўку 30 мільёнаў тон нафты на працягу наступных трох гадоў.

Пра транзіт венесуэльскай нафты Беларусь і Літва дамовіліся яшчэ на пачатку кастрычніка. Гендэрэктар «Klaipedos nafta» Рокас Масюлюс заявіў, што цягам года плануеца перавезці прыкладна 2,5 мільёна тон нафты. «Да канца кастрычніка нашы гаспадарчыя суб'екты і Літоўская чыгунка падпішуць дамовы, па якіх са снегняня цягам

двух гадоў мы транспартуем не менш за 2,5 мільёна тон нафты праз Клайпедскі порт па чыгуночках Літвы і Беларусі на нашы нафтаперапрацоўчыя прадпрыемствы», — паведамляў першы намеснік прэм'ер-міністра Беларусі Уладзімір Сямашка.

Год таму Аляксандр Лукашэнка сустракаўся ў Вільні са спадарынём Грыбаўскайтэ, пасля чаго сказаў, што «вельмі задаволены» перамовамі з прэзідэнтам Літвы і што палітыкі «аб усім дамовіліся». Перамовы ў Мінску таксама прайшлі на пазытыўнай ноце. Лукашэнка зазначыў, што Беларусь і Літва дэманструюць добрую дынаміку таваразавароту, таму ёсць магчымасць выйсці ў 2011 годзе на 1 мільярд долараў. У мінулым годзе двухбаковы таваразварот склаў 565,6 мільёна доллароў, або 66,3% да ўзору 2008

года. У Беларусі функцыянуюць 410 прадпрыемстваў з удзелам літоўскага капіталу, а ў Літве — больш за 200 прадпрыемстваў з удзелам беларускага.

Далё Грыбаўскайтэ ў колах апазіцыі пачалі папракаць за гэты візіт — маўляў, падтрымлівае Лукашэнку ў вырашальнічы часы. Але прэзідэнт Літвы не праігнаравала і агульнаеўрапейскія каштоўнасці. Яна нагадала, што ў наступным годзе Літва будзе старшынстваваць у АБСЕ. «У гэтых рамках мы хочам дапамагчы Беларусі, быць побач падчас выбараў, дапамагчы быць больш адкрытай і прызнанай у Еўропе», — сказала спадарыння Грыбаўскайтэ. — Літва гатовая супрацоўнічаць і абараніць інтэрэсы Беларусі ў Еўрасаюзе настолькі, наколькі Беларусь будзе гэтага хацець».

Важна, што спадарыння Грыбаўскайтэ і міністр замежных справаў Літвы Аўдроніс Ажук

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

ХТО?

20-га кастрычніка 2004 года была забітая наша колега, вядомы журналіст

Рэпарцёры — не палітыкі. Журналісты — не суддзі. Але зафіксаваныя рэпарцёрамі факты дазваляюць судзіць і ацэніваць нават тое, што палітыкі хаваюць ад людскіх вачэй. Няма рэпарцёра — няма суда? Хто забіў Вераніку Чаркасаву? Чаму злачынца дагэтуль не знайдзены?

ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў» патрабуе прауды!

Вераніка ЧАРКАСАВА ЧАМУ?

БІЗНЕС

ДЗЯРЖАВА ЧАКАЕ

Вольга ХВОІН

Да прэзідэнцкіх выбараў плануецца прыняць дырэктыву аб лібералізацыі эканамічнай дзейнасці. Pra гэта паведаміў намеснік міністра эканомікі Беларусі Андрэй Тур.

Праект дырэктывы № 4 аб далейшай лібералізацыі эканомікі і разняволеніі падпрымальніцкай ініцыятывы цяпер знаходзіцца на разглядзе ўрада. Бліжэйшым часам праект будзе дапрацаваны і затым накіраваны ў Адміністрацыю прэзідэнта. Тур называў дырэктыву палітычным дакументам, які вызначае стратэгію дзейнасці дзяржавы.

У праект уключаныя як прынцыпова новыя для беларускага заканадаўства нормы, так і «указание на неабходнасць актывізацыі ўжо замацаваных норматыўных актаў і дзеяніяў у дачыненні да суб'ектаў гаспадарання».

Таксама да канца бягучага года будзе падрыхтаваны праект закона аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве. Гэты законопраект дазволіць замацаваць неабходнасць і прыярытэтнасць узаенавыгадных контактаваў з прыватным сектарам, аўтаднае ўсе ключавыя моманты, звязаныя з рэалізацыяй такога партнёрства. Паралельна ў краіне распрацоўваецца шэраг іншых документаў, накіраваных на стварэнне спрыяльных умоў для ажыццяўлення падпрымальніцкай дзейнасці.

Пастаўлена задача да канца 2015 года давесці долю прыватнага сектару ў ВУП да ад-

ной трэцяй. Цяпер яна складае прыкладна дзесятую частку. «Важна, колькі малы і сяродні бізнес будуць даваць прыбытку на чалавека. Калі напрыканцы пяцігодкі мы выйдзем на 50 тысяч долараў на аднаго занятага чалавека і на павелічэнне долі малога і сяроднягя бізнесу ў эканоміцы, гэта будзе вельмі добра», — зазначыў Тур.

Нагадаў Андрэй Тур і працяг краініцтва Беларусі ўвайсці ў лік першых трыццаці краін у рэйтынгу Сусветнага банку Doing Business. Дырэктыва № 4 і падрыхтаваны праект плану мерапрыемстваў на 2010–2011 гады па паляпшэнні ўмоў для вядзення бізнесу мусіць дапамагчы забяспечыць высокое месца Беларусі ў рэйтынгу Сусветнага банка. Бліжэйшая ацэнка будзе давацца па выніках зробленага да 1 красавіка 2011 года, а па пазыцыі «Падаткаабкладанне» (слабае месца Беларусі) — да 1 студзеня.

Чыноўнік не адмаўляе того, што эканамічны крызіс падкосіў фінансавыя справы Беларусі, аднак ён не адмовіў і таго, што з 1 студзеня 2011 года ў краіне зноў будзе падвышана мінімальная заработка плата да 450 тысяч рублёў. З 1 лістапада бягучага года яна ўсталявана ў памеры 400 тысяч рублёў. «Пакуль гэтыя планы захоўваюцца. Паглядзім, як паўплывае на макраеканамічную сітуацыю рост тарыфай стаўкі першага разраду з 1 лістапада 2010 года», — сказаў Андрэй Тур. Разважаючы пра мэтазгоднасць падвышэння заробку, ён нагадаў, што летасць Беларусь, у адпаведнасці з рэкамендацыямі Міжнароднага валютнага фонду, аблежавала рост заработка платы,

Пастаўлена задача да канца 2015 года давесці долю прыватнага сектару ў ВУП да ад-

ВЫБАРЫ

ЛЯБЕДЗЬКА ЗВЯРНУЎСЯ Ў ГЕНПРАКУРАТУРУ

Генадзь КЕСНЕР

Старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька накіраваў чарговы зварот на імя Генеральнага прокурора Беларусі Рыгора Васілевіча.

Зварот звязаны з публікацыяй у недзяржаўнай газете «Народная воля» інтэрв'ю з падпалкоўнікам міліцыі ў запасе Мікалаем Казловым, які засведчыў грубыя парушэнні ўзварочага заканадаўства падчас апошніх парламенцкіх выбараў, якія прайшлі ў 2008 годзе. Пра гэта лідэр АГП паведаміў на прэс-канферэнцыі.

Нагадаем, што на той час дзейсны падпалкоўнік міліцыі 27 верасня 2008 года стаў сведкам масавага ўкідання ў скрыню для галасавання бюлетэніяў падчас

датэрміновага галасавання на выбарчым участку № 463 Старавіленскай выбарчай акругі № 105 у Мінску, дзе адным з кандыдатаў у дэпутаты Палаты прадстаўнікоў быў Анатоль Лябедзька.

«Дадзеная публікацыя, з майго пераканання, патрабуе захадаў пракурорскага рэагавання, — адзначае ў сваім звароце старшыня АГП. — У дадатак да выкладзенага паведамляю, што мной як кандыдатам у дэпутаты па Старавіленскай выбарчай акруге ў кастрычніку 2008 года быў накіраваны зварот у ЦВК аб ануляванні вынікаў галасавання ў сувязі са шматлікімі парушэннямі. Аднак па дадзеным звароце ніхто ніякага расследавання не праводзіў».

Па словам Анатоля Лябедзькі, падставаў для завядзення крымінальнай справы ў Генпрокуратуру дастаткова.

Падпалкоўнік міліцыі ў запасе Мікалаі Казлоў, які шмат часу

адпрацаваў у крымінальным вышуку, перакананы: «Для таго, каб у гэтай сітуацыі высьветліць ўсё да апошняга руху цела, патрабуеца вельмі мала часу, бо ўсе дзеянні ажыццяўляліся не дасведчанымі злачынцамі-крымінальнікамі, а звычайнімі людзьмі, імёны якіх вядомыя. Гэта вельмі проста, галоўнае — было б жаданне», — падкрэсліў Мікалаі Казлоў.

Лябедзька паведаміў, што апошнім часам да яго звярнуліся два старшыні ўчастковых камісій з рэгіёнаў. «Абодва сказаі: мы пакуль знаходзімся на службе, але ў нас ёсць пачкі бюлетэніяў, якія ўкідалі. То бок, гэта не мінская, а агульнабеларуская з'ява», — разомаваў кіраўнік АГП.

«Я мяркую звярнуцца да дэпутата Самасейкі (быў канкурэнтам А. Лябедзькі на парламенцкіх выбарах) з заклікам пакласці на столмандат, які не быў атрыманы ад выбаршчыкаў Старавіленскай акругі, а прапросту скрадзены. У нармальнай дзяржаве пасля такіх выкryванняў любы парламентарый павінен быў бы сам звярнуцца ў прокуратуру з просьбай правесці расследаванне і скласці з сябе паўнамоцтвы, пакуль гэта расследаванне не завершыцца», — адзначыў Лябедзька.

трычніка яму было прад'яўлена авбінавачанне па частцы 2 артыкула 339 — «хулаганства».

Прадстаўнікі студэнцкай супольнасці ЕГУ прынялі адпаведную заяву, дзе сказана: «Мы рагучча выступаем супраць варварскіх, абсурдных метадаў працы беларускіх спецслужб і праваахоўных органаў. Мы заклікаем студэнцкую супольнасць Беларусі, незалежныя моладзеўы арганізацыі, беларускіх праваабаронцаў, а таксама ўсіх, хто занепакоены бесперапыннай самаўпраўнасцю і беззаконнем, што пануюць у беларускіх сілавых ведамствах, праявіць салідарнасць ва ўсеагульнай маральнай падтрымцы Мікалая Дзядка, далучыцца да патрабавання неадкладна вызваліць яго з-за кратай і спыніць пераследы грамадскія актыўныя моладзі».

твазнаўца Наталля Сяліцкая, — творчасць ім унутры дапамагае». Акрамя асноўнай, мастацкай задачы, ініцыятары выставы хацелі сваім праектам стварыць культурную прастору, у якой бы гэты дзеці камфортна сябе адчуваілі. І маглі самарэалізавацца адэвкатна сваім магчымасцям. «У гэтым праекце ёсць і мастацкая вартасці, і сацыяльныя асноўы. Таму мы зараз бярэм тэндэнцыю рабіць сацыяльна-мастацкія праекты, дзе ёсць і тое, і другое», — зазначыла Сяліцкая.

У Нацыянальным мастацкім музеі гэта ўжо другая падобная выставка. У 2005 годзе пад назвай «Свет іншымі вачыма» дэманстравалася экспазіцыя выхаванцаў гэтай жа творчай мастацкіх школе № 14 для дзяцей з цяжкімі парушэннямі слыху. «Магчымы, — кажа куратар праекта мастац-

ВЫСТАВА

ПРАЗ РЭХА ЦІШЫНІ

Алена ВАРАЖБЕЙ

У Нацыянальным мастацкім музеі адкрылася выставка дзіцячых карцін «Рэха цішыні». У жыцці іх аўтараў, выхаванцаў творчай мастацкі «Фарба», няма гукаў. Гэта дзецы з цяжкімі парушэннямі слыху. Свой унутраны свет і пачуцці яны ўвасобілі ў маладзічных вобразах.

Разам з малюнкамі на выставе прадстаўлены і фотаздымкі іх аўтараў, якія зрабіла Марына Бацюкова. Яна паказала юных мастакоў у звыклай для іх абстаноўцы, падчас творчай працы і зносін паміж сабой. Перапенскіх фарбамі, задумлівых, радасных, здзіўленых, гарэзлівых.

У карцінах дзяцей пераважае абстрактны жывапіс. І, як лічыць адмыслоўцы, гэта не толькі таму,

што кіраўнік майстэрні «Фарба» Дзмітрый Ярмілаў з'яўляецца прыхильнікам наватарскага мастацтва. Але ў саміх дзяцей ёсць цяга да абстрактнага жывапісу, які ім бліжэй. Як адчуваюць, так яны і адлюстроўваюць. І актыўна выкарыстоўваюць святло і экспрэсію ў сваёй творчасці. «Я думаю, Ярмілаў таксама нездарма задае ім менавіта гэту галіну накіраванасці», — лічыць куратар праекта Наталля Сяліцкая.

Творчая майстэрня «Фарба» існуе пры мінскай спецыяльнай школе № 14 для дзяцей з цяжкімі парушэннямі слыху. «Магчымы, — кажа куратар праекта мастац-

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

► ФІГУРЫ ТЫДНЯ

**УЛАДЗІМІР
ПРАВАЛЬСКІ**

Якія выбары без сенсацый і інтырг? Вось і прэтэндэнт у кандыдаты на пасаду презідэнта прадпрымальнік з Віцебска Уладзімір Правальскі заявіў, што яго брата Юрыя выкрапілі міліцыянты.

Калі Юрый Правальскі вітаўтаяцца з працы 15 кастрычніка, то на вуліцы да яго пад'ехала машина, з яе вышлі чатыры супрацоўніка міліцыі, без тлумачэння затрымалі і адвезлі ў Першамайскі РАУ

«У вечар затримання нам удалося висвітліть толькі тое, што брат у Першамайському РАУСе. Прычын затримання нам ніхто не назваў, і наогул супрацоўнікі райаддзела заяўлі, што Юрый ўжо павезлі ў ізалятар часо-вага ўтримання. Мы накіраваліся туды, але там брата не было. Вярнуліся ў райаддзел. Я напісаў скаргу на імя начальніка: чаму нас ашукваюць і не гавораць, што здарылася. Назаўтра, у суботу, мы зноў прыехалі ў міліцыю. І тут мне пащенцавала: я ўбачыў Юрія, якога кудысьці вялі, і ён паспей крикнуць, што яму хочуць зрабіць укол», — цытуе Уладзіміра Правальскага БелаПАН. Патэнцыйны кандыдат звярнуўся ў незалежныя СМИ, і тады Юрія адпussцілі.

Уладзімір Правальскі мяркую, што гэта таямнічая справа рабілася, каб стварыць перашкоды для збору подпісаў за вылучэнне яго кандыдатам на пасаву прэзідэнта.

«Мae сваякі — сябры маёй ініцыятыўной групы. І замест таго, каб збіраць подпісы, што асабліва эфектыўна ў выходныя, мы павінны быті суткі займацца пошукамі Юрый. Ён распавёў, што ў міліцыі на яго не склалі ні аднога пратаколу і нават не растлумачылі, чаму затрымалі. Я падаю заяву ў Генеральную прокуратуру, бо лічу, што гэта была антызаконная спроба перашкодзіць асобе, якая вылучаеца на пасаду прэзідэнта», — гаворыць Уладзімір Прэвальскі.

СЯРГЕЙ КАЛЯКІН

Кіраўнік беларускай партыі
Клевых «Справядлівы свет»
Сяргей Калякін у выбарах у якасці
прэтэндента на пасаду прэзідэнта
не ўдзельнічае, але мае намер
вывесці «на чыстую воду» тых, хто
махлюе і парушае заканадаўства
падчас правядзення электараль-
най кампаніі. Сяргей Калякін цяпер
з'яўляецца сустаршынёй кампаніі
«За свабодныя выбары», і ўжо
накіраваў у Цэнтрвыбаркам заяву
аб парушэннях ініцыятывыной групы Аляксандра Лукашэнкі. У заяве пералі-
чаныя канкрэтныя выпадкі, калі подпісы за дзейснага кіраўніка Беларусі
збиралі не сябры ініцыятывыной групы, а таксама прыводзіцца факты ўдзелу
адміністрацыйнага розных арганізацый у зборы подпісаў

АЛЕСЬ ШАТЭРНІК

Скульттар, жывапісец, сябра мастакоўскай суполкі «Пагоня» Алесь Шатэрнік адзначае сямідзесяцігоддзе. Ён вядомы найперш як аўтар помнікаў гісторычным асобам Беларусі — Рагнедзе, Тадэвушу Касцюшку, Усяславу Чарадзею, знакамітага Звана Свабоды. Яго творы знаходзяцца ў музеях Беларусі, Траццякоўскай галерэі ў Маскве, у Белым Доме (Вашынгтон, ЗША), у прыватных зборах Італіі, Францыі, Польшчы. Разам з тым шэраг мемарыяльных

шыльды для будынкаў, дзе была абвешчана Беларуская Народная Рэспубліка, дзе працавала першая навуковая ўстанова краіны Інбелкульт, Звон Свабоды ды іншы плён працы Алеся Шатэрніка знаходзяцца ў майстэрні, а не ў гарадскім ландшафце. Мара Шатэрніка — убачыць у цэнтры Мінску галоўны твор свайго жыцця — скульптурную кампазіцыю, якая адлюструе шлях Беларусі да незалежнасці.

Цяпер у Дзяржайным музеі гісторыі беларускай літаратуры працуе выставка Алея Шатэрніка «Сонцапрамень. Жывапіс. Скульптура. Імпрэсія». Гэта збор твораў, што адлюстроўваюць краявіды ваколіц малой Радзімы мастака ў Вайшкунах, што на паўночным заходзе Беларусі, замалёўкі з турыстычных вандровак. Ёсць і скульптурныя працы — Кірыла Тураўскі, Князь Вітаўт, Лічін Марашкін. Выставка праімкавацца да 70 годдзяў з дня заснавання.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ТОЛЬКІ СПАКОЙ!

Сяргей САЛАЎЁЎ

Пакуль прэтэндэнты ў презідэнты распіхваюць адзін аднаго ў барацьбе за кандыдацтва, Аляксандр Лукашэнка дэманструе дзіўны спакой. Быццам «навапасіту» з'еў. Здаецца, да яго дайшло пасланне Крамля, дасланае яму праз Нарышкіна і беларускіх журналістаў: «Вярніся, я ўсё дарую!» Нават пытанне выбараў, паднятае падчас візіту прэзідэнта Літвы Далі Грыбаўскайтэ, яго, здаецца, слаба закранула.

«Беларусь імкненца да таго, каб пасля выбараў ніхто пальцам на нас не паказваў. Дзейнаму прэзідэнту гэта зусім не трэба», — заявіў Аляксандр Лукашэнка на прэс-канферэнцыі па выніках перамоў з прэзідэнтам Літвы Даляй Грыбыдскайтэ 20 каstryчніка.

Беларусі, падкрэсліў Лукашэнка, неабходна, каб «гэтыя выбары прайшлі не горш, чым папярэднія». «Хаця не ведаю, якія прэтэнзіі могуць быць да тых», — дадаў ён. «Наша прамая зацікаўленасць у тым, каб зарэгістравалі ўсіх кандыдатаў», — заявіў прэзідэнт.

— заяву Презідент.

Як паведаміла сама Даля Грыбаускайтэ, у ходзе перамоў Аляксандра Лукашэнка паабяцаў ёй, што будуць зарэгістраваны ўсе кандыдаты і што на выбарах будуць прысутнічаць назіральнікі.

Што-што, а «дэманстрацаць» у нас умеюць, але гэта цалкам не азначае таго, што выбары будуць сапраўды празрыстымі і лемакратычнымі.

празыстыім і дэмакратычныім.

Тым часам, яшчэ адзін апазіцыйны прэтэндэнт на прэзідэнцкую пасаду пераадолеў бар'ер у ста тысяч подпісаў, каб быць зарэгістраваным кандыдатам. Як паведаміў лідэр Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька, за ягонаага намесніка на партыйнай пасадзе Яраслава Раманчука на 20 каstryчніка сабрана 102590 подпісаў. «Эта без уліку зборшчыкаў подпісаў, якія не прывязаныя ні да якіх каардынатараў. Яны збіраюць подпісы самі, а потым папросту прыносяць да нас у штаб, не паведамляючы, колькі яны сабралі», — алзначны Лябедзька.

ПАЛІТЫКА

ВЫБАРЫ

ШАНС ПАКАЯННЯ

Аляксей ХАДЫКА

Алесь Міхалевіч, адзін з кандыдатаў у кандыдаты на прэзідэнцкія выбары, дніамі зрабіў цікавую заяву. Па яго словам, у выпадку, калі яго абяруць прэзідэнтам, першым сваім дэкрэтам ён гарантует свайму папярэдніку персанальную недатыкальнасць.

Сярод каментараў заявы ў інтэрвюе прагучай наступны тээзіс: з аднаго пункту гледжання, гарантывя недатыкальнасці для сыходзячага прэзідэнта добрая. А менавіта, засцерагаючы яго ад хуткага неправавога ўздзеяння з боку, яна дазволіць плаўна перадаць «былога» ў справядлівія рукі закону, паводле якога і будучы апэнены ўсе яго заслугі.

А заслуг ніяма. У №162–163 «Народнай волі» за 15–18 кастрычніка 2010 годзе з'явіўся розгаласны матэрыял Марыі Эйсмант пра былога падпалкоўніка міліцыі Мікалая Казлова, які на парламенцкіх выбарах 2008 года на ўчастку №463 Стараўіленскай акругі №105 у Мінску зафіксаваў укідванне ўчастковай камісіі як пачка фальшывых бюлетэніў у апошні дзень папярэдняга галасавання. Вынік: падпалкоўнік

сышоў у адстаўку, парушальнікі закона не пакараны.

З нагоды гэтай публікацыі хацеў бы выказаць дзве рэчы. Па-першае, перакананы, для парушальнікаў выбарчага заканадаўства адбылася толькі адтэрміноўка пакарання ў часе. Яны павінны разумець, што сустрэча з законам іх чакае непазбежна.

Па-другое, распавесці пра падобны выпадак, зафіксаваны на практицы майго ўласнага наўзірання за мясцовымі выбарамі 2010 года, з тым, каб заклікаць чытчоў дакументаваць вядомыя ім выпадкі парушэння права-парадку. Для будучыні. І каб не здавалася, што апісаная Мікалаем Казловым сітуацыя ўнікальная. Ёсьць адчуванне, што колькасць крымінальнікаў па артыкулах пра парушэнне выбарчага заканадаўства з хуткім, будзем спадзявацца, усталяваннем у краіне законнасці, дасягне не адной тысячы.

Не варта шкадаваць: гэтыя людзі ведалі, на што ішлі, і быць прыцягнутымі да адказнасці заслужылі.

Справа адбылася на ўчастку № 73 Мірашнічэнкаўскай акругі 43 Мінска 25 красавіка блігучага года на выбарах у мясцовыя саветы, і пра яе мы ўжо пісалі на сайдзе нашай газеты 27 красавіка («Чычыкавы ў выбарчых камісіях»). Для большасці, якая не заглядае на сайт, каротка выкладаю сутнасць справы. Падчас галасавання з дзвіном вынаснымі

скрынямі на тэрыторыі ўчастку (гэта сельгаспасёлак, прыватная забудова), у адну, кантролюваную назіральнікам, пасля 4,5 гадзін абыходу дамоў, было апушчана 27 бюлетэній. У іншай, якую супрадаваджалі толькі сябры камісіі, за 4 гадзіны аказалася 145 бюлетэній. Што нават перавысіла колькасць заявак на галасаванне ў вынасныя скрыні, якія, паводле 54 артыкула Выбарчага кодэкса, падаюцца загадзя. Заявак было на дзве скрыні 140. Прычым частыры чалавекі (кто высыветлілася ў кантролюванай групе), не маглі быць заяўнікамі, бо памерлі ад 2 да 5 год таму.

Выснова: у другую скрынню кідалі бюлетэні і за памерлых, якія непазбежна былі ў другой частцы спісу папярэдніх заявак (101 асоба), і за тых, да каго папросту фізічна не маглі паспець зайці, і за дадатковыя 44 чалавекі, якія і заяўкі на галасаванне «на вынас» не падавалі, і, зразумела, і не галасавалі ў рэальнасці. Памер «закіду» — мінімум 120 бюлетэній, а хутчэй — усе 145.

Зразумела, складзены мной і яшчэ адным назіральнікам Антонам Койпішам пратакол пра грубае парушэнне закону не зрабіў уражанне ні на пракуратуру, ні на Цэнтральную выбарчую камісію. Як не быў падпісаны і старшыней участковай камісіі Мікалаем Чэрнікам, дырэктарам УП «Рэмаўтадор» Савецкага раёна, з супрацоўнікамі якога (і служ-

боўцаў Савецкага «Зеленстроя») камісія і складалася.

Але персанальная для Мікалая Чэрніка і тысяч яму падобных па ўсёй краіне напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў 2010 года будзе карысны каментар, зроблены да гэтай сітуацыі па нашай просьбе юристам і праваабаронцам Алегам Волчакам.

Махляры з выбарчых камісій хіба спадзяюцца, што яны парушаюць толькі 49 артыкулу Выбарчага кодэкса РБ «Адказнасць за парушэнне патрабаванняў Ко-дэкса», дзе за падлог дакументаў па выбарах і скажэнне вынікаў галасавання пратысана як вельмі агульная «адказнасць паводле заканадаўства РБ». Але дарэмна спадзявацца на лёгкую «агулнасць», бо дзеля абмаляванага і падобных выпадкаў у Крымінальным кодэксе існуюць абсалютна канкрэтныя артыкулы. Такія, як арт. 191 — «Перашкода ў ажыццяўленні выбарчых правоў...», які прыпісвае ў частцы 1 пакаранне пазбаўленнем волі да 3 гадоў, а ў

частцы 2 (у выпадку дзеянняў групай асобаў і па папярэдній змове, што і адбываецца ў камісіях) — да 5 гадоў. Але гэта не ўсё. Калі для мясцовых выбараў яшчэ адзін артыкул — 357 («Змова або іншыя дзеянні, здзейсненныя з мэтай захопу дзяржаўнай улады»), прымяняюцца з пэўнай нацяжкай, то для прэзідэнцкіх выбараў становішча выглядае іначай. Частка 2 гэтага артыкула абяцае да 15 гадоў турмы за захоп і ўтрыманне ўлады неканстытуцыйным шляхам.

Менавіта частка 2 артыкула 357 і павінна разглядацца сябрамі выбарчых камісій як вельмі праўдападобнае прадказанне іх будучага лёсу. Тым больш што ў выпадку ўзнікнення апісанай у 357 артыкуле сітуацыі, як спявярджае Аллег Волчак, тэрмін даўніны натуральным чынам дзеянічаць не будзе. Для ўсіх «герайчых здзяйсненняў», пачынаючы ад рэферэндуму 1996 года. Ёсьць толькі шанец на змякчэнне віны — абсалютна адпаведныя праву дзеяння на выбарах 19 снежня 2010-га.

ПРЕС-КАНФЕРЕНЦЫЯ

СПРАВЯДЛІВЫЯ ВЫБАРЫ ЗАМЕСТ ЦВК

Генадзь КЕСНЕР

Активісты кампаніі «За справядлівія выбары» падрыхтавалі праекты шасці пастаноў Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў, якія, на іх думку, маглі бы зрабіць прэзідэнцкія выбары больш празрыстымі і справядлівымі.

Як спявярджаюць аўтары праектаў пастаноў ЦВК, гэтыя праекты «будуць спрыяць правядзенню празрыстых, свабодных і справядлівых выбараў і прызнанню іх вынікаў сярод удзельнікаў выбарчага практэсу ўнутры краіны і ў міжнароднай супольнасці». На думку каардынатораў кампаніі, прапанавы цалкам адпавядаюць выбарчаму заканадаўству Рэспублікі Беларусь, не патрабуюць яго змянення, акажуць істотную дапамогу сябрам выбарчых камісій, ініцыятыўных груп кандыдатаў у прэзідэнты Рэспублікі Беларусь, а таксама назіральнікам пры выбарэнні спречных пытанняў.

Праекты пастаноў тычацца парадку фармавання выбарчых камісій, правядзення перадвыборчай агітацыі і сустрэч кандыдатаў на прэзідэнцкую пасаду,

Сяргей Калякін і Віктар Карнеенка

выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі пры падрыхтоўцы і правядзенні прэзідэнцкіх выбараў у 2010 годзе, а таксама правоў назіральнікаў і сябраў выбарчых камісій, падліку галасоў выбарчыкамі.

Адзін з каардынатораў кампаніі, старшыня Беларускай партыі левых «Справядлівія свет» Сяргей Калякін адзначыў, што ў распрацоўцы праектаў пастаноў ЦВК актыўны ўдзел бяларускіх праваабаронцаў і юристы, з якімі кампанія вядзе цеснае супрацоўніцтва.

«Мы і сёння працягваём настойваць на тым, што ініцыятыўная група Аляксандра Лукашэнкі была зарэгістравана незаконна,

— заявіў Сяргей Калякін. — Па-першае, мы не згодныя з тым, што ў ЦВК не бачаць ясна прапісаных у законе палажэнняў, згодна якіх чалавек, што збіраецца стаць кандыдатам у прэзідэнты, павінен асабіста прыйсці з пашпартам у Цэнтральную камісію. Па-другое, сутнасць іх адказу зводзіцца да таго, што ў іх менавіта такая заканадаўчая практика. Тым самым яны ўмешваюцца ў зусім чужую кампетэнцыю, бо ёсць артыкул 33 Выбарчага кодэкса, які ў поўнай меры вызначае праваў Цэнтральнай камісіі. Тлумачыць закон ніхто ім права не прадстаўляй. І, па-трэцяе, у адпаведнасці з законам (ч. 3 арт. 49), гэта абсарджванне павінна быць

разгледжана на пасяджэнні Цэнтральнай камісіі. Але мы ведаем, што пасяджэнне не праводзілася, а чыноўнікі папросту падрыхтавалі нам адказ. Мы патрабуем, каб, у адпаведнасці з законам, наш першапачатковы зварот і гэты бытлі разгледжаны на паседжанні Цэнтральнай камісіі.

Сяргей Калякін падкрэсліў, што сёння ў Цэнтральнай камісіі існуе абсалютна няроўны падыход да розных прэтэндэнтаў на пасаду прэзідэнта.

«Нядыўна Цэнтральная камісія папярэдзіла ініцыятыўную групу Владзіміра Някляева. У той жа час, мы маем шмат фактаў, калі грамадзяніне звязаюцца і да нас, і ў Цэнтральную выбарчую камісію са скаргамі, што ініцыятыўная група Лукашэнкі груба парушае выбарчие заканадаўства пры зборы подпісаў. Напрыклад, подпісы за яго збіраюць не сябры ініцыятыўнай групы, некаторыя такія выпадкі нават пацвярджаюцца відэаматэрыяламі. Па-другое, мы атрымліваем інфармацыю пра ўдзел адміністрацый у зборы подпісаў, што катэгарычна забаронена законам. У нас ёсць інфармацыя, што ў галоўным будынку Беларускага ўніверсітэта транспарту сярод студэнтаў збірае подпісы асабіста прэрэктар па выхавацьці Галіна Чаянава. Такое паведамленне мы атрымалі ад грамадзянкі Шыраковай, якая пражывае ў Гомельскім раёне.

Дырэктар сярэдняй школы № 4 горада Івацэвічы збірае подпісы працоўны час ва ўстановах гэтага горада, загадчыца садка ў Раубічах збірае подпісы сярод сваіх супрацоўнікаў, прычым абвязвае іх прынесці пашпарты... Там, дзе выкарыстоўваецца адміністратыўны рэсурс, амаль паўсяло прысутнічаюць супрацоўнікі сферы адукатыўнай і выбарчыкі справядлівілі звязаюцца гэты з тым, што ініцыятыўную групу Аляксандра Лукашэнкі ўзначальвае міністр адукатыўнай грамадзянін Радзікоў. І мы ставім пытанне, што гэты адміністратыўны рэсурс выкарыстоўваецца ў парушэнне Выбарчага кодэкса».

Яшчэ адзін каардынатор кампаніі намеснік старшыні Руху «За свабоду» Віктар Карнеенка паведаміў, што ў склад участковых камісій плануецца вылучыць да 1200 чалавек, а таксама да 1600 назіральнікаў. «Можна, канешне, і больш, але для гэтага трэба багата розных рэсурсаў, якіх, на жаль, няшмат. Але мы лічым, што гэты адміністратыўны рэсурс выкарыстоўваецца ў парушэнне Выбарчага кодэкса».

Яшчэ адзін каардынатор кампаніі намеснік старшыні Руху «За свабоду» Віктар Карнеенка, ужо бліжэйшыя выходныя пачнунца трэцінгі, якія будуть навучаць сябры участковых камісій, а таксама назіральнікаў.

ГРАМАДСТВА

6

► ДАБРАЧЫННАСЦЬ

КАНВЕЕР СМЕРЦІ

Алена ВАРАЖБЕЙ

Абаронцаў жывёл падзякавалі за «актыўную грамадзянскую пазіцыю». І прапанавалі правесці сумесныя рэйды «па тлумачальнай працы сярод насельніцтва» пра неабходнасць стэртылізацыі хатніх гадаванцаў. Такі адказ атрымала аўтаднанне «Эгіда» на свой зварот у Мінгарвыханкам з просьбай дапамагчы ў адкрыці прытулку для бяздомных жывёл.

Белянава Наталля. Старшыня праўлення ГА «Эгіда», былы намеснік дырэктора дзяржаўнага прадпрыемства «Фаўна горада». Замужам, мае сына. Выхаванцы: ірландскі сестэр, дварнія Елка і Мус, каты Марго, Саманта, Марчэла, Мішэль.

Кіраўнік «Эгіды» Наталля Белянава накіравала ў мінулым месяцы ліст асабісту старшыні гарвыханкама Мікалаю Ладуцьку. А атрымала на яго адказ ад выкананціў абавязкаў гендэрктара «Мінскай гарадской жыллёвой гаспадаркі» Віктара Дзюбанава. Ён прапанаваў таксама паўдзельніцаў у праверках па выкананні правіл утрымання і выгулу хатніх жывёл і выяўленні незарэгістраваных. А напрыканцы выказаў спадзяванне, што такое супрацоўніцтва «дасць станоўчыя вынікі у галіне абыходжання з жывёламі ў г. Мінску».

«Ніводнага пытання да грамадзяніна Дзюбанава ў нас не было, — адзначыла старшыня грамадскага аўтаднання абаронцы жывёл «Эгіда» Наталля Белянава. — І падобна на тое, што ён не зусім разумее, з якой нагоды нам піша».

«Эгіда» і раней звярталася і да кіраўнікоў Мінгарвыханкам, і да прэзідэнта. Праблему «адфутбольваць» іншым ведамствам, і дагэтуль яна не зрушылася з мёртвай кропкі. «Для адкрыція прытулку не патрэбна вялікіх фінансавых укладанняў, — падкресліла Наталля Белянава. — «Эгіда» і валанцёры гатовы пі-ранейшаму даглядаць жывёл, забеспечваць харчаваннем, лячэннем і шукаць ім гаспадароў. Ад гарадскіх уладаў мы просім пасадзейніцаў толькі ў адным — выдзеліць будынак. Гэта быў бы першы афіцыйны прытулак для бяздомных жывёл».

Для ўтрымання жывёл зоабаронцы арэндуюць дамы, у тым ліку за горадам. Штодзённыя пазадкі валанцёраў цягнуць за сабой затраты часу і выдаткі на дарогу. Яшчэ год таму аўтаднанне «Эгіда» прасіла пад уладкаванне прытулку адзін з пустуючых дамоў у Мінску. І звязнікаўся да яго ўладальніка — «Мінсккапдрэсурс», але адказу так і не атрымала. Затое, не клапоцячыся пра дазволы, будынак аблібовалі бамжы.

У «Эгідзе» таксама лічаць, што ў Мінску магчыма адкрыць і яшчэ адзін прытулак. Яго можна ўтрымліваць за кошт тых сродкаў, якія людзі адлічаюць за валоданне сабакамі. І на гэтыя сродкі ў Мінску пачалі будаваць гасцініцу для жывёл, у якіх ёсьць гаспадары. «Безумоўна, гасцініца для хатніх жывёл — гэта добная справа. Але яе павінна пабудаваць дзяржава. Гэта ж стане камерцыйным прадпрыемствам, бо за часаве ўтрыманне жывёл гараджане будуць плаціць. А за нашы гроши, якія гадамі складаліся ад збору за валоданне сабакамі, мы хочам, каб пабудавалі прытулак, а не камерцыйнае прадпрыемства для дзяржаўнага аўтаднання «Мінскай гарадской жыллёвой гаспадаркі», — заяўвіла Наталля Белянава. Яна паведаміла, што за прапановану зрабіць замест гасцініцы прытулак ужо распачаўся збор падпісаў.

Раней валанцёры дапамагалі даглядаць і з адлоўленымі жывёламі ў дзяржаўным прадпрыемс-

тве «Фаўна горада». За свае гроши яны лячылі жывёл у ветэрынару, рабілі прышчэпкі, стэртылівалі, шукалі ім гаспадароў. Але з прыходам новага дырэктора, Аляксандра Тамашэўскага, валанцёраў адхілілі ад гэтага занятку. Яны расправілі, што зараз «Фаўна», якая часта ў СМІ выдаецца за «притулак», ператварылася ў канвеер смерці. Жывёлам не акказаеца элементарная медыцынска дапамога, не кажучы пра прышчэпкі ці пазбаўленне ад глістоў і паразітаў. Уся праца ветэрынару зводзіцца выключна да ўсыплення жывёл. Іх уладкаванне, па меркаванні валанцёраў, не ставіцца за мету. Дарэчы, гасцініца для хатніх жывёл будзе ўзводзіцца на супраць «Фаўны горада».

Толькі за апошнія пяцьдзесяц гады валанцёры (іх зараз 80) і «Эгіда» выкупілі ў «Фаўны горада» больш 500 сабак. Гэта дадзеныя на пачатак лета. А ўсяго за гэты перыяд у іх атрымалі прытулак 1218 жывёл, і для 841 з іх найшлі падзелы гаспадароў. «Усе жывёлы, якія выкупіліся з «Фаўны горада»,

хворыя. Спачатку іх трэба вылечыць, некаторыя паміраюць, нічога зрабіць немагчыма. Пасля мы іх прышчэплюваем. І толькі потым стэртылізуем. На «Фаўне» забаранілі лячыць і прышчэплюваць. Адлюўленыя здаровыя жывёлы там падхопліваюць вірус, захворваюць, і іх усыпляюць па «інфекцыйнаму захворванню». Выжывшы там немагчыма, калі не пагалоўна прышчэплюваць і лячыць захварэлых. Маєцца лічэніе і на аказанне ветэрынарных паслуг. Але асноўная «паслуга» — гэта ўсыпленне», — кажа Наталля Белянава.

Улады Масквы забаранілі адлюў сабак і катоў з мэтай іх знічэння. Уведзены меры па масавай стэртылізацыі жывёл. Падобныя заходы зроблены і ў іншых гарадах Расіі. «Гуманныя адносіны да жывёл з боку чыноўнікаў і дзяржавы вытолькі ўздымуць іх рэпутацыю ў вачах свайго народа і іншых краін. Але пакуль у нас забойства адлюўленых жывёл застаецца адзіным рашэннем праблемы», — адзначыла кіраўнік «Эгіды».

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

«ТВОРЧЫ КІРМАШ» САБРАЎ ГРАМАДУ Ў ІВЯНЦЫ

Генадзь КЕСНЕР

Цудоўныя майстры — кавалі, разьбяры, мастакі, выбітныя самадзейныя артысты і знакамітыя выканаўцы, шэдэўры народнай творчасці і ветлівае сонечнае надвор'е сталі атрыбутамі першага «Творчага кірмашу», які 16 кастрычніка адбыўся ў гарадскім пасёлку Івянец Валожынскага раёна Мінскай вобласці. На ім пабывалі больш за дзве тысячы гасцей. І гэта не ўлічваючы непасрэдных удзельнікаў сапраўды народнага свята.

Арганізавалі «Творчы кірмаш» Івянецкі музей традыцыйнай культуры (менавіта каля яго размясцілася сцэна, з якой потым выступалі мясцовыя і заезджыя творцы), а таксама Івянецкі пасялковы Савет і цукеркае прадпрыемства «Івкон».

Хоць урачыстасце адкрыццё «Творчага кірмашу» мусіла пачацца апоўдні, яшчэ задоўга да гэтага каля адмысловай пляцоўкі щудзелі народнага майстэрства ўжо выставілі свае стэнды, на якіх можна было ўбачыць шмат прыгожых рукаўтворных вырабаў.

Правядзенню свята паспрыялі і мясцовыя ўлады — непасрэдна побач з самім кірмашом разміціліся намёты са столікамі, дзе можна было пакаштаваць найсмачнейшыя шашлыкі, смажніды шмат што іншае, а таксама зрабіць на зіму садавіна-гародніныя прыпасы.

На самым пачатку адбылася цырымонія асвячэння адрастайўрванай капліцы Божай Міласэрнасці ў былой сядзібе Пятра Драгунцава. «Так склалася ў нас цяпер, што вобраз Езуса Міласэрнага вандруе па хатах і напаўняе нашы сэрцы душам міласэрнасці, — сказаў падчас асвячлення ксёндз Лех Боканек. — Гэта капліца была пабудаваная ў той час, калі Івянцом валодаў род Плявакаў. Таму вітаем тут прадстўніка роду Плявакаў — яго беларускай галіны Аляксандра

Пляваку, які таксама прыбыў на гэту ўрачыстасць. Вітаю гасцей з Варшавы, вітаю ўсіх, хто дапамагаў у аднаўленні гэтай капліцы, усіх жыхароў вуліцы Прамысловай, якія збиралі сродкі на скульптуру і актыўна дапамагалі, і ўсіх, хто спрычыніўся да гэтай справы». Пасля непрацяглага набажэнства людзі рушылі да кірмашу.

«Гут, на гэтай сядзібе, сёння ўсе творцы. О, якое таемства! Прыйшлі з далёкіх княстваў розныя-розныя пілігримы абудзіць у нас тое, чаго хаваем, з чым не згаджаемся, пра што маўчым. Дык хадзеце, будзем тварыць!» — заклікала гасцей і ўдзельнікаў свята вядоўца і адна з арганізатаў «Творчага кірмашу» паэтка, этнограф і культуролаг Антаніна Хатэнка.

Сам кірмаш складаўся з асобных тэматычных міні-кірмашы-

каў. Прыйчым кожны з гасцей мог не толькі набыць ужо гатовыя творы мастацтва альбо кустарную прадукцыю народных майстроў, але і сам паспрабаваць сябе ў ролі разьбяра, ткача, кавала і кухара, намаляваць карціну ды ўвогуле знайсці сабе справу па душы.

Тут жа мясцовыя «самародкі» ўжо даволі прафесійна займаліся ткацтвам, маляваннем, разьбой па дрэву. Уладзіславу Ярашэвічу толькі споўніўся 21 год, але ён ужо дасведчаны каваль, які займаецца гэтай не зусім тыповай для сучаснай моладзі справай аднонасна працяглы час.

«Мяне прыцягвае метал, ён мене нібы падштурхнёвае, каб я працаўлю з ім, — кажа маладзёнь. — У нагрэтым становіце метал — нібы пластылін, яго можна ляпіць, а я вельмі люблю скульптуры... У мяне хтосьці з продкаў быў кавалём, відаць, таму мяне цягне да гэтай справы. Упершыню я паспрабаваў кавальства больш за год таму на адным са святаў, мне вельмі спадабалася, і цяпер я стала гэтым займаюся. Я спадзяюся, што гэта будзе не толькі маё хобі, але я збираюся зарабляць гэтым гроши і нават навучаць іншых працаваць з металам. А ўвогуле, кавальства — гэта ж старажытная традыція для беларусаў. Тут вось і ўхваты для чыгункоў, качырокі, тыя ж падковы, так што кавалі — самыя сапраўдныя беларусы!»

На «Творчым кірмашу» можна было і прадэгуставаць цукеркі вы-

творчасці аднаго з арганізатораў — прадпрыемства «Івкон». І пашукаць сабе жонку на адмысловы жартайлівым вясельным кірмашыку. У каго бракавала грошай, той, каб не застацца галодным і не страпіцца прытомнасць ад неверагодных шашлыковых пахаў, мог бясплатна пачаставацца рысавай кашай з ваенна-палявой кухні.

А вось фальклорныя калектывы «Дубінскія фанабэры» прывёз на кірмаш не толькі сваю творчасць, але і баґата чаго іншага: і салахняе, і салаткі самаробныя, і разнасолы разнастайныя, і нават «жывую вадзіцу», ужыўшы якую, цяжка было выдахнучы, бо была гэтая вадзіца моцнасцю градусаў так пяцьдзесят, калі не болей.

Усе ахвотныя за сімвалічны кошт у 500 беларускіх рублёў маглі пракаціца на павозцы праз уесь Івянец, дзе, дарэчы, ёсьць што паглядзець, ці асядлаць кабылку ці коніка. А потым былі выступы народных калектываў, асаблівую цікавасць выклікала імпрэза з удзелам чальцоў рыцарскіх клубаў, што ў гэтым месцы і ў гэты час было вельмі і вельмі дарэчы. Парадавалі сваімі выступамі і гурты, у тым ліку «Джамбібум», і, натуральна, хэлайнэр, калі толькі гэтае слова дарэчы на івянцкага кірмашы, спявак і кампазітар Зміцер Вайщошкевіч.

Арганізаторы і гості выказали спадзяванне, што «Творчым кірмашам» у Івянцы стане добрай традыцыяй. Чаго яму і жадаем.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV ПАНЯДЗЕЛАК

25 КАСТРЫЧНІКА,

- НТВ**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.15 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45 Nota Bene.
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 08.25, 11.55 Дзелавое жыццё.
08.30 «У свеце матараў».
09.10 «У цэнтры ўвагі».
10.35 «Культурныя людзі».
11.05 Меладраматычны серыял «Маруся».
12.10 Камедыя «Ведаць бы, што я геній».
14.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.40 «OFF STAGE LIFE».
16.05 Дзённік Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні «Ёўрабачанне-2010».
16.30 Nota Bene.
17.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.40 Меладраматычны серыял «Маруся».
18.50, 01.30 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Арэна». Програма аб спорце.
19.55 «Ход у адказ». Ток-шоу.
21.00 Панарама.
21.55 «Актуальнае інтэр'ю».
22.10 Камедыны серыял «Адчайныя хатнія гаспадыні-5» (ЗША).
23.30 Драма «Здраднік» (ЗША).
01.35 Дзень спорту.
- Н**
- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.15 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 Контуры.
10.10 «Жыць здорава!».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Браты-дэтактывы». Шматсер. фільм.
12.20 «Дэтактывы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольныя закуп».
13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».

- 15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Дзікі маладняк».
16.50 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытану».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Зваротны адпік».
19.00 Чакай мянэ.
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 АНТ прадстаўляе: Ток-шоу «Выбар».
22.10 Прэм'ера. «Галасы».
23.30 Навіны спорту.
23.35 «Ведзьмакі».
00.35 «Люлампія Раманава. Следства вядзе дыльтант». Шматсерыйны фільм.
01.25 Начальная навіны.
- ТВ**
- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40, 20.10 «СТБ-спорт».
08.30 «Тыдзень».
09.35 «Вялікі сняданак».
10.05 «Пляц гісторыя».
10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Я-вандруцца».
13.00 «Ля параднага пад'езду».
13.50 «Зорны рынг».
15.00 Канцэрт М. Задорнова.
16.00 СТБ прадстаўляе: «КультУРА!».
16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
17.10 «Наша справа».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячэра».
18.30 «Мачаха». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.15 «Добры вечар, маліня».
20.40 Прэм'ера! Фільм «Фобас». Расія.
22.55 «Сталічныя футболі».
23.25 Фільм «Алекс і Эма». ЗША, 2003г.
- qq**
- 06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

- 07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака».
09.05 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.10 Джэймс Бонд - Агент 007. Прыводніцкі баявік (Вялікабрытанія).
12.30 Пра маастацтва.
12.55 Школа рамонту.
14.00 Серыял «Пакахай мянэ зноў».
15.00 Пазакласная гадзіна.
15.15 Тэлебарометр.
15.30 Простыя практыкаванні (Расія).
16.00 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
16.55 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Музычная камедыя «Сем старых і адна дзяўчына» (СССР).
20.45 «Калыханка».
21.00 Тэлебарометр.
21.05 Беларуская часіна.
22.10 Камедыны серыял «Інтэрны».
22.50 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.25 Авертайм.
23.55 Футбол. Чэмпінат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
00.50 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
- РОССИЯ**
- 07.00 «Раніца Pacii».
09.25 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
10.20 «Ранішня пошта».
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
11.30 «Вялікае-вялікае дзіця. Юры Багатырёў». Документальны фільм.
12.20 «Кулагін і партнёры».
12.50 Тэлесерыял «Дворык».
13.25 «Гараадок».
13.50 Навіны - Беларусь.
14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
15.20 «Сапрауднае жыццё».
16.10 «Пакой смеху».
16.50 Навіны - Беларусь.
17.30 «Кулагін і партнёры».
18.00 Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.
18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
19.50 Навіны - Беларусь.

- 20.30 Тэлесерыял «Было каханне». 2010 г.
22.20 Тэлесерыял «Восеньскі дэтэктыў».
23.20 «Нічога асабістага».
23.35 Навіны - Беларусь.
23.45 «Весткі.ru».
00.05 «Таблетка ад старасці. Міфи і рэальнасць». Дакументальны фільм.
- НТВ**
- 05.55 Інфармацыйны канал «НТВ раніца».
08.35 «Програма Максімум».
09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.30 Сёння.
10.20 «Кулінарны падыннак».
11.20 «Чыстасадрэчнае прызнанне».
12.05 «Да суду».
13.30 Моладзеўы серыял «Барвіха».
15.10 «Цуд-людзі».
15.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
16.30 Прэм'ера. Дэтактыўны серыял «Вяртанне Мухтара».
18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.35 Прэм'ера. Крымінальны серыял «Вуліцы пабітых ліхтароў».
21.35 Прэм'ера. Баявік «Браценікі».
23.55 «Сумленны панядзелак».
00.50 «Школа зласлоўя».

- 21.00 Самыя моцныя людзі планеты. Ліга чэмпіёнаў. Сербія.
21.50 «Вось дык так!!!».
22.00 Пра рэстлінг. Vintage Collection. ЗША.
23.30 Футбол. Еўрагалы. Часопіс.
00.00 Футбол. Клуб чэмпіёнаў. Часопіс.
01.15 Горныя лыжы. Кубак свету. Слалам-гіант. Жанчыны. Зольдэн (Аўстрыйя). Спроба 2.
01.45 Горныя лыжы. Кубак свету. Слалам-гіант. Мужчыны. Зольдэн (Аўстрыйя). Спроба 2.
- БЕЛСАТ**
- 07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.30 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма): «Гарадзельская унія».
07.40 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
07.55 ПраСвет.
08.20 Кулінарны падарожнік Робэрта Макловіча: «Смак Шампані».
08.45 Рэмарка (культурніцкая праграма).
09.05 Моўнік (лінгвістычная праграма).
09.20 Басанож на свеце: «Манголія, 1958».
09.45 Дакументальная гадзіна: «Генакыд армянія», дак. фільм, 2010 г., Францыя.
10.40 «Малая Москва», тэлесерыял.
11.25 Фільматэка майструю: «Падарожжа ў прэрыі», маст. фільм, 2006 г., ЗША.
17.00 Аб'ектыв (агляд падзеяў дні).
17.05 «Машына зменаў», тэлесерыял.
17.35 «Малая Москва», тэлесерыял.
18.20 Госць «белсату».
18.35 Невядомая Беларусь: «Катынь. Праз 70 гадоў», дак. фільм, 2010 г., Беларусь.
19.10 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
19.30 Калыханка для самых маленёкіх.
19.40 Еўропа сёння.
20.05 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Ноч з генералам», дак. фільм, 2001 г., Польшча.
21.00 Аб'ектыв (агляд падзеяў дні).
21.20 Выбары-2010. Прэтэндэнты.
21.35 Прыватная калекцыя.
21.55 Фільматэка майструю: «Падарожжа ў прэрыі», маст. фільм, 2006 г., ЗША.
23.40 Аб'ектыв.

26 КАСТРЫЧНІКА, АЎТОРАК

- НТВ**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.10, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны.
06.05 Дзень спорту.
06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10 Зона X.
07.30, 08.30, 11.55 Дзелавое жыццё.
08.35 «Арэна». Програма аб спорце.
09.10 Камедыйная меладрама «Маргоша».
10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
10.45 Меладраматычны серыял «Маруся».
11.40 «Актуальнае інтэр'ю».
12.10 Іранічная камедыя «Квартэт для двоіх» (Расія).
14.05 «Ход у адказ». Ток-шоў.
15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.
15.40 «Патраўеца».
16.05 Аўташкола.
16.40 Хранікальна-дакументальны цыкл «Гаранчыя кропкі» (Беларусь).
17.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).
17.45 Меладраматычны серыял «Маруся».
18.50, 01.00 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.25 «КЕНО».
19.30 «Сфера інтэрасаў».
19.55 Камедыйная меладрама «Маргоша».
21.00 Панарама.
21.55 Камедыны серыял «Адчайныя хатнія гаспадыні-5» (ЗША).
23.15 Трылер «Кантракт» (ЗША - Германія).
01.05 Дзень спорту.
- Н**
- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 «Кікі здорава!».
10.15 «Мая жонка мяне прычараўала». Шматсерыйны фільм.
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Браты-дэтактывы». Шматсер. фільм.
12.20 «Дэтактывы».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольныя закуп».
13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».

- 15.25 «Хачу ведаць».
16.10 Навіны спорту.
16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Щаслівія разам». Серыял.
18.55 «Хай кажуць».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 «Уцёкі».
22.15 Прэм'ера. «Мікіта Міхалкоў. Самі з вусамі».
23.20 Нашы навіны.
23.50 Навіны спорту.
23.55 «Несакрэнтны матэрэялы».
00.30 «Люлампія Раманава. Следства вядзе дыльтант». Шматсерыйны фільм.
01.20 Начальная навіны.
- ТВ**
- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Кажа і паказае Мінск».
09.00 Фільм «Фобас». Расія, 2010г.
10.40 «Багатая і каханая». Тэленавэла.
11.40 «Званая вячэра».
12.35 «Мачаха». Серыял.
13.50 «Сталічныя падрабязнасці».
14.00 «Ля падзеі».
14.30 «Сапрауднае жыццё».
15.20 «Дэйткіўны серыял «Налётчыкі».
16.55 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Камедыя «Жаніцьба Бальзаміна».
20.50 Калыханка.
21.10 Тэлебарометр.
21.15 Беларуская часіна.
22.20 Камедыны серыял «Інтэрны».
22.55 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.30 «Спорт-кадр».
00.00 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
- qq**
- 06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

- 07.00 «Раніца Pacii».
08.00 Тэлесерыял «Ефрасіння». Серыял.
08.05 Камедыны серыял «Інтэрны».
08.35 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
10.40 Музычная камедыя «Сем старых і адна дзяўчына» (СССР).
12.15 Футбол. Чэмпінат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
13.10 Авертайм.
13.40 «Запал на культуру».
14.20 Серыял «Пакахай мянэ зноў».
15.20 Пазакласная гадзіна.
15.35 Простыя практыкаванні (Расія).
16.05 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
16.55 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Камедыя «Жаніцьба Бальзаміна».
20.50 Калыханка.
21.10 Тэлебарометр.
21.15 Беларуская часіна.
22.20 Камедыны серыял «Інтэрны».
22.55 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.30 «Спорт-кадр».
00.00 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
- РОССИЯ**
- 07.00 «Раніца Pacii».
09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
10.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
10.30 «Калыханка».
11.30 «Вялікае-вялікае дзіця. Юры Багатырёў». Документальны фільм.
12.20 «Кулагін і партнёры».
13.20 «Запал на культуру».
14.20 Серыял «Пакахай мянэ зноў».
15.20 Пазакласная гадзіна.
15.35 Простыя практыкаванні (Расія).
16.05 Дэтактыўны серыял «Налётчыкі».
16.55 Дэтактыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
18.00 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).
19.05 Камедыя «Жаніцьба Бальзаміна».

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

27 КАСТРЫЧНІКА, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны.

06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».

10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).

10.40 Меладраматычны серыял «Маруся».

11.40 Відэофільм АТН «Бяроза-дрэва гаю-часці» цыклу «Зямля беларуская».

12.10 Драма «Бомж» (Украіна).

14.05 Здароўе.

14.30 Альманах вандраванняў.

15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.40 «OFF STAGE LIFE».

16.05 Дакументальны серыял «Гараджа-не»: Утракт» (Галандыя).

16.30 «Праверка чутак». Інфармацыйна-аналітычна перадача.

17.05 Серыял «Спальны раён» (Расія).

17.40 Меладраматычны серыял «Маруся».

18.50, 00.50 «Зона X». Крымінальная хроніка.

19.25 «Спортлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

19.30 «КЕНО».

19.35 Зямельнае пытаннне.

20.00 Камедыяна меладрама «Маргоша».

21.00 Панарама.

21.55 Камедыны серыял «Адчайныя хатнія гаспадыні-5» (ЗША).

23.15 Трылер «Няўбуўны» (Францыя).

00.55 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.15 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Браты-дэтэктывы».

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Прабачыць».

15.25 «Хачу ведаць».

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак».

Шматсерыйны фільм.

17.05 «Слова жанчыне».

Шматсер. фільм.

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Щаслівія разам».

Серыял.

18.55 «Хай кажуць».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Гаражы».

22.15 Асяроддзе пасялення.

23.20 Нашы навіны.

23.35 Навіны спорту.

23.40 «Познанія ўчыце Вольгі Волкавай».

00.40 «Яўлампія Раманава. Следства вядзе дылетант».

Шматсерыйны фільм.

01.30 Начная навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30

«24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.40 «СТБ-спорт».

08.30 «Меч».

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Гляць гісторый».

10.40 «Багатая і хананая».

Тэленавэла.

11.30 «Далёкія сваякі».

11.40 «Званая вячэр».

12.35 «Мачаха».

Серыял.

13.50 Прэм'ера. «Не хлусі мне!».

14.40 «Студэнты 2».

Серыял.

15.30 «Дурні, дарогі, гроши».

Гумарыстычны серыял.

16.50 «Новыя падарожжы дылетанта».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.30 «Мачаха».

Серыял.

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

СТБ-спорт.

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.25 Прэм'ера! «Меч».

Серыял.

21.25 Прэм'ера! «Пяць хвілін».

21.30 «Мінск і мінчане».

22.05 «Дабро пажаліцца».

22.55 Прэм'ера! «Дурні, дарогі, гроши».

Гумарыстычны серыял.

23.50 Прэм'ера! «Таямніца «Святога Патрыка».

Серыял.

06.35 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Камедыны серыял «Інтэрны».

08.35 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).

09.35 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

10.45 Камедыя «Жаніцьба Бальзамінава».

12.25 Спорт-кард.

12.50 «Рэптар» «беларускі часіны».

13.40 Медычныя таемніцы.

14.15 Серыял «Пакахай мяне зноў».

15.10 Пазакласная гадзіна.

15.25 Простыя практыкаванні (Расія).

15.55 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

16.45 Дэтэктыўная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).

17.50 Серыял «Каханне як каханне» (Расія).

18.55 Хакей. КХЛ. Дынама (Мінск) - Дынама (Масква). Прамая трансляцыя. У перапынку: «Калыханка».

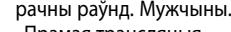
21.15 Гандбол. Чэмпіянат Еўропы. Абдрачны раёнд. Мужчыны. Данія - Беларусь. Прамая трансляцыя.

22.50 Камедыны серыял «Інтэрны».

23.30 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).

00.00 Рэалтынія свет.

00.30 Дэтэктыўны серыял «Налётчыкі».

07.00 «Раніца Расіі».

09.20 «Ефрасіння».

Тэлесерыял. Расія.

10.10 «Гаспадар, будзь чалавекам! Сабакі».

Дакументальны фільм.

11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.

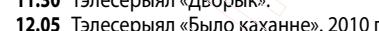
11.30 Тэлесерыял «Дворыкі».

12.05 Тэлесерыял «Было каханне». 2010 г.

13.50 Навіны - Беларусь.

14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.

15.20 «Сапраўднае жыццё».

09.30, 01.00 «Еўраспорт за чыстую планету».

Часопіс.

09.35 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).

10.25 «Спартовае вандраванне». Часопіс.

10.30 Спідвай. Гран-пры (Харватыя).

29 КАСТРЫЧНІКА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 16.50, 18.00, 19.00, 00.15
Навіны.
06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь!».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаціі.

09.10 Камедычная меладрама «Маргоша» (Расія).

10.10 Серыял «Спальны раён» (Расія).

10.45 Меладраматычны серыял «Маруся».

11.40 Актуальнае інтэрв'ю.

12.10 Дэтэктыв «Старыя палкоўнікі» (Украіна).

13.45 Адмысловы рэпартаж АТН «Бочки-маці».

14.05 «Школа доктара Камароўскага». Ток-шоу (Украіна).
14.30 Кулінарнае шоў «Кухар дома» (ЗША).

15.20, 19.15 Навіны рэгіёна.

15.40 «Патрабуецца».

16.05 Дакументальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).

16.55 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».

17.55 Меладраматычны серыял «Маруся».

19.25 «КЕНО».

19.30 «Зона X». Вынікі тыдня.

19.55 Камедычная меладрама «Маргоша».

21.00 Панарама.

21.55 Першы канал прадстаўляе: гала-

канцэрт «Беларусь адкрыта свету».

00.30 Дакumentальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).

01.15 Дакumentальны цыкл «У пошуках історыі» (Украіна).

02.00 Дзень спорту.

06.00, 09.00 Навіны навіны.

06.05 АТН прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.15 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.00 Навіны навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Браты-дэтэктывы». Шматсер. фільм.

12.20 «Дэтэктывы».

13.00 Навіны навіны.

- 13.05 Навіны спорту.
- 13.10 «Кантрольны закуп».
- 13.45 «Модны прысуд».
- 14.50 «Зразумець. Прабачыць».
- 15.25 «Хачы ведаць».
- 16.00 Навіны навіны.
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсер. фільм.
- 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
- 18.00 Навіны навіны.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 АТН прадстаўляе: «Чакай мяне».
- Беларусь.
- 18.55 «Поле чудаў».
- 20.00 Час.
- 20.30 Навіны навіны.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 АТН прадстаўляе: «Што? Дзе? Калі» у Беларусі». Восенская серыя гульня.
- 22.35 «Дээткарт хлусні».
- 23.40 «Наша Белараша».
- 00.10 Закрыты паказ.
- 03.10 Начальная навіны.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
- 06.10 «Міншчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра гастро».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 07.45 «Раніца. Студыя добра гастро».
- 08.30 «Меч». Серыял.
- 09.30 «Лягушка».
- 10.00 «Пляц гісторый».
- 10.40 «Багатая і хананая». Тэленавэла.
- 11.30 «Далёкая сваякі».
- 11.40 «Званая вячэр».
- 12.35 «Мачаха». Серыял.
- 13.50 Прэм'ера. «Не хлусі мне!».
- 14.40 «Студэнты 2». Серыял.
- 15.30 «Дуры, драгі, грошы». Гумарыстычны серыял.
- 16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».
- 17.20 «Міншчына».
- 17.30 «Званая вячэр».
- 18.30 Прэм'ера! Ток-шоў «Лёс».
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечар, маляня».
- 20.35 Фільм «Укол парасонікам». Францыя.
- 22.55 «Гарачы лёд».
- 23.25 «Відзьмово-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

- 00.10 Фільм «Спартанец». Германія - ЗША, 2004 г.
- 01.55 «Сакрэтная матэрыялы». Серыял.

- 07.00 Ладная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.
- 08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
- 08.35 Дээткартуюная камедыя «Людзі Шпака» (Расія). Заключная серыя.
- 09.35 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
- 10.40 Камедыя «Ты - мне, я - табе» (СССР).
- 12.20 Час футбольу.
- 12.45 Кінаспробы.
- 13.05 Гаспадар.
- 13.35 Жывы гук.
- 14.15 Меладраматычны серыял «Пакахай мяня зноў» (Мексіка).
- 15.15 Пазакласная гадзіна.
- 15.30 Дээткартуюны серыял «Налётчыкі».
- 16.20 Дээткартуюная камедыя «Людзі Шпака» (Расія).
- 17.20 Усё аб бяспецы.
- 17.55 Серыял «Хаканне як хаканне» (Расія).
- 18.55 Хакей. КХЛ. Дынама (Мінск) - Віцязь (Чэхав). Прамая трансляцыя. Уперапынку: «Калыханка».
- 21.15 Тэлебарометр.
- 21.20 «Рэпарцёр беларускай часіны».
- 22.15 «Бітва экстрасенсаў».
- 23.20 «Пра маастрактва».
- 00.15 Дээткартуюны серыял «Налётчыкі» (Аўстралия).

- 07.00 «Раніца Расіі».
- 09.20 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.
- 10.10 «Мой срэбны шар».
- 11.00 Весткі.
- 11.30 Тэлесерыял «Дворык».
- 12.05 Тэлесерыял «Было хаканне». 2010 г.
- 13.50 Навіны - Беларусь.
- 14.00 Весткі.
- 14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
- 15.20 «Справа-жыццё».
- 16.10 «Формула хакання». Ток-шоў.
- 16.50 Навіны - Беларусь.
- 17.00 Весткі.
- 17.30 «Кулагін і партнёры».
- 18.00 Прэм'ера. Тэлесерыял «Чорная багіня». Расія.
- 18.50 «Ефрасіння». Тэлесерыял. Расія.

- 19.50 Навіны - Беларусь.
- 20.00 Весткі.
- 20.30 Тэлесерыял «Было хаканне». 2010 г.
- 22.20 Прэм'ера. «Дзяячыць».
- 23.20 Навіны - Беларусь.
- 23.30 Фільм «Выспа». Расія.

- HTB**
- 05.55 Інфармацыйны канал «HTB раніцаі».
- 08.30 «Мама ў вялікім горадзе».
- 09.00 «Чыстасардчае прызнанне».
- 09.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнне».
- 10.00 Сёння.
- 10.25 «Знў добра дзенъ».
- 11.10 «Бітва за Пойнач».
- 12.05 «Да суду».
- 13.00 Сёння.
- 13.30 Моладзевы серыял «Барвіхі».
- 15.05 «Асадліва небяспечны!».
- 15.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнне».
- 16.00 Сёння.
- 16.30 Серыял «Вяртанне Мухтара».
- 18.35 «Агляд. Надзвычайнай здарэнне».
- 19.00 Сёння.
- 19.35 «Следства вялі...».
- 20.35 «Надзвычайнай здарэнне. Расследаванне».
- 21.00 Прэм'ера. «Рускі Галівуд: Дыяментава рука-2».
- 23.00 «Нтвнікі».
- 00.10 Прэм'ера. Вострасюжэтны дэтэктыў «Чысцільшык».

- РУССИЯ**
- 09.30 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).
- 11.25 «Спартавае вандраванне». Часопіс.
- 11.30 Снукер. Адкрыты чэмпіянат свету. Глазга (Шатландыя/Вялікабрытанія). Фінал.
- 12.30 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Мадрыд (Іспанія). Фінал.
- 14.00 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).
- 16.45 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).
- 19.00 Футбол. Еўрагалы. Навіны.
- 19.10 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).
- 22.45 Тэніс. «За кулісамі». Часопіс.
- 23.00 Покер. Каны (Францыя).
- 00.00 Самыя моңныя людзі планеты. Гран-Пры суперсерый. Нарвегія.

- 01.00 Экстремальныя віды спорту. Freeride Spirit.
- 01.15 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турнінг. Часопіс.
- 01.45 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Групавы этап. Доха (Катар).

- БЕЛСАТ**
- 07.00 Аб'ектыў.
- 07.20 Праект «Будучыня» (навукова-папулярны тэлекасопік каналу «Німецкая хвала»).
- 07.50 Сальда (эканамічнае праграма).
- 08.05 Без рэтуши: «Песні колераў восені», рэпартаж, 2008 г., Польшча.
- 08.25 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Невядомы і блізкі. Каталіцкі касьцёл у Беларусі», дак. фільм, 2008 г., Польшча.
- 09.20 Беларусы ў Польшчы.
- 09.35 Вагон (сатырычна-забаўляльная праграма).
- 09.40 Басанож па свеце: «Манголія, 1958».
- 10.05 «Зорны пірат», тэлесерыял.
- 10.30 «Загадкі Мэрдака», дэтэктыўныя серыял: ч. 3, 4 серыя.
- 11.15 «Фальшиваманетнікі. Вяртанне «Зграй», серыял: 12 серыя.
- 12.00 «Год каметы», прыгодніцкая камедыя, 1992 г., ЗША.
- 17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяй дня).
- 17.05 «Ажыятах вакол Басі», серыял.
- 17.30 «Загадкі Мэрдака», дэтэктыўныя серыял: ч. 3, 4 серыя.
- 18.20 Блізкая гісторыя. Іншы погляд: «Ноч з генералам», дак. фільм, 2001 г., Польшча.
- 19.10 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма): «Магдэбургскае права ў Беларусі».
- 19.25 Калыханка для самых маленьких.
- 19.35 На колах (аўтамабільны тэлекасопік каналу «Німецкая хвала»).
- 20.00 «Чаму дэмакратыя?», цыкл рэпартажаў: 8 серыя: «Мы за вамі назіраем», 2007 г., Егіпет.
- 21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).
- 21.25 Госць «Белсату».
- 21.40 «Браты-варагі», дак. серыял, 2010 г., Францыя: 1 серыя: «Прафвязаўскі дзеяч і інтэрнэт-бізнесовец».
- 22.10 «Чалавек з мармуру», маст. фільм, 1976 г., Польшча.
- 00.40 «Калыханка» ад Сашы і Сірожы (сатырычнае праграма): «Карусель».
- 00.50 Аб'ектыў.

30 КАСТРЫЧНІКА, СУБОТА

06.45 Дакumentальная-пазнавальны сэрыял «Асабнякі, дзе вяршылася гісторыя» (Францыя).

07.15 Існасць.

07.40 Дзень спорту.

07.50 «Добрый раніцы, Беларусь!».

09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

09.10 Здароўе.

09.45 Кулінарнае шоў «Кухар дома» (ЗША).

10.20 «Аўташкола».

11.05 Дакumentальны цыкл «Невядомая версія» (Украіна).

12.10 Камедыя «Дзяячыць» (СССР).

14.10 Відэафільм АТН «Кропка адліку». У Германію за досьведам».

14.35 «Зона X». Вынік

31 КАСТРЫЧНІКА, НЯДЗЕЛЯ

07.50 Дзень спорту.
08.00 Пазнавальны серыял «Чалавек супраць дзікай прыроды» (ЗША-Вялікабрытанія). Заключны фільм.
08.45 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.10 «Арсенал».
09.40 «Альманах вандравання».
10.10 У свеце матараў.
10.45 Культурныя людзі.
11.20 «Школа доктара Камароўскага». Ток-шоў (Украіна).
12.10 «Зрабі свой выбар».
14.00 «Кінашок» па-беларуску.
14.35 Зямельнае пытаннне.

15.15 Навіны рэгіёна.
15.35 Дзённік Міжнароднага дзіцячага конкурсу песні «Ёўрабачанне-2010».
16.00 Прэм'ера. Сямейны прыгодніцкі фільм «Таяміца Мунакра» (Францыя-Вялікабрытанія - Венгрия).
18.05 Суперлато.
19.20 Дакументальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).
20.30 «Спорлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
20.50 «КЕНО».
21.00 «У цэнтры ўвагі».
22.25 Футбол. Ліга чэмпіёна УЕФА. Відэасопіс.
23.00 Баявік «Містэр і місіс Сміт» (ЗША).

07.00 АНТ прадстаўляе: «Нядзельная раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Нядзельная пропаведзь.
09.20 Камедыйны серыял «Мая выдатная няня», 2004 год.
09.55 «Шалапутныя нататкі».
10.15 Пакуль усе дома.
11.10 «Фазэнда».
11.50 «Ранішняя пошта».
12.25 Фільм «Прыгажосць зямная». Фран-

цыя, 2006.
14.15 Тэлечасопіс «Звяз».
15.00 АНТ прадстаўляе: «Брэйн-рынг».
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 АНТ прадстаўляе: «Давай ажэнімся».
17.30 АНТ прадстаўляе: «Бітва тытану».
18.40 Прэм'ера сезону. «Лёд і полымя».
20.00 Контуры.
21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».
21.40 Прэм'ера сезону. «Лёд і полымя». Працяг.
23.25 «Што? Дзе? Калі?».
00.30 Прэм'ера. Фільм «Выканану́чы ліст».

06.55 Фільм «Шосты дзень», ЗША, 2000 г.
09.00 Прэм'ера! СТВ прадстаўляе: «Кажа і паказвае Мінск». Радыё Online.
09.30 «Аўтапанарама».
10.00 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».
10.50 «Вялікі сняданак».
11.30 «Салдаты. Залатыя серыі».
13.15 «Добры дзень, доктар!».
13.50 Фільм «Мы з джазу». СССР, 1983 г.
15.30 «Дарагая перадача».
15.40 Ток-шоў «Лёс».
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Праўда».
17.30 Канцэрт М. Задорнова.
19.00 «Аўтапанарама».
19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
20.40 Фільм «Паўсвяцло». Германія - Вялікабрытанія, 2006 г.
22.45 «Прафесійны бокс».
23.45 Фільм «Банзай, рэжысёр!». Японія, 2007 г.
01.30 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.

07.05 Дабравест.
07.30 Mір вашай хаце.
07.45 Джэймс Бонд - Агент 007. Прыгодніцкі баявік (Вялікабрытанія).
10.00 Сёння.

10.00 Медычныя таемніцы.
10.40 Школа рамонту.
11.50 Тэлебарометр.
11.55 Бухта капитанау.
12.35 Кінаспробы.
12.55 «Правы чалавека».
13.10 Камедыйны серыял «Дурнушка Бэці-3» (ЗША).
14.55 Гандбол. Адборачны матч чэмпіянату Еўропы 2012. Беларусь - Расія. Прамая трансляцыя.
16.55 Хакей. КХЛ. Дынама (Мінск) - Дынама (Рыга). Прамая трансляцыя.
19.15 Дакументальны цыкл «Неверагодны гісторычны кахання» (Украіна).
20.15 Смешная часіна.
20.55 Тэлебарометр.
21.15 Джэймс Бонд - Агент 007. Прыгодніцкі баявік (ЗША-Вялікабрытанія).
23.40 Культасвет.

07.00 «Уся Расія».
07.30 Фільм «Кветкі ад Лізы». Расія, 2010 г.
11.00 Весткі.
11.15 «Сам сабе рэжысёр».
12.10 Фільм «Мой сябар - чалавек несур'ёзны».
14.00 Весткі.
14.15 «Смехапанарама Яўгенія Петрасяна».
14.45 Фільм «Калі дрэвы былі вялікімі».
16.35 Фільм «Мяне гэта не тыchyца».
18.25 Прэм'ера. «Смяяцца дазвалеяцца». Гумарыстычная праграма.
20.00 Весткі тыдня.
21.05 Фільм «Калі квітнే бэз». 2010 г.
22.55 Фільм «Арэлі». 2007 г.
00.40 «Адмысловы карэспандэнт».

07.40 Мультфільм.
08.00 Сёння.
08.20 «Дзікі свет».
08.50 «Іх норавы».
09.25 «Ямо дома!».
10.00 Сёння.

10.20 «Першая перадача». Аўтамабільная праграма.
10.55 «Бітва за Поўнач».
11.50 «Дачны адказ».
13.00 Сёння.
13.25 «Праспявана ў СССР».
14.20 «Суд прысяжных: Галоўная справа».
16.00 Сёння.
16.25 «Развод па-руску».
17.25 «Лінія добраў дзеня!».
18.25 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне. Агляд за тыдзень».
19.00 Сёння. Выніковая праграма.
20.00 «Чытасардэчнае прызнанне».
20.50 «Цэнтральнае тэлебачанне».
22.05 Прэм'ера. «Марскія д'яблы. Лёсы».
23.55 «Асабліва небяспечны!».
00.30 «Футбольная нічыя».
01.00 «Нерэальная палітыка».

06.45 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турынг. Размінка. Акайма (Японія).
07.15 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турынг. Акайма (Японія).
08.15 Ралі. Ралійная серыя IRC. Абердзін (Шатландыя/Вялікабрытанія). Дзень 2.
08.45 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турынг. Акайма (Японія).
09.40, 10.55, 19.10 «Ёўрапорт за чистую планету». Часопіс.
09.45 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Доха (Катар). 1/2 фіналу.
11.00 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турынг. Акайма (Японія).
12.00 Настольны тэніс. Кубак свету. Магдэбург (Германія). 1/2 фіналу.
13.30 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Доха (Катар). 1/2 фіналу.
14.45 Вось дык так!!!
15.00 Настольны тэніс. Кубак свету. Магдэбург (Германія). Фінал.
17.00 Тэніс. Выніковы турнір WTA. Доха (Катар). Фінал.
19.00 Тэніс. «За кулісамі». Часопіс.
19.15 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе Турынг. Акайма (Японія).
20.15 Мотаспартыўны часопіс.

07.00 Аб'ектыў.
07.10 Еўропа сёння.
07.40 Тыдзень з радыё «Свабода» (аналітычная праграма).
08.10 Гісторыя пад знакам Пагоні.
08.15 Вагон.
08.25 Навігатор (інфармацыйна-публіцыстычны тэлекасопіс).
08.50 Незвычайнай жыццё, звычайнай людзі: «Рабізоны Мантсінсаары», дак. фільм, 2008 г., Беларусь-Германія-Фінляндыя-Францыя.
09.45 Моунік (лінгвістычнае праграма).
09.55 Калыханка для самых маленьких.
10.20 «Арол: крымінальная сага», серыял.
11.15 «Сямейная каштоунасці», маст. фільм, 1965 г., ЗША.
17.05 Прэс-экспрес (агляд медыяў).
17.20 Прыватная калекцыя (агляд культурных падзеяў).
17.40 «Час гонару», тэлесерыял: 1 серыя.
18.30 Дакументальная гадзіна: «Эпоха Барадуліна», дак. фільм, 2010 г., Беларусь.
19.35 Калыханка для самых маленьких.
19.45 Гісторыя пад знакам Пагоні: «Бітва з татарамі пад Клецкам».
19.50 Моунік (лінгвістычнае праграма).
20.05 ПраСвет.
20.30 Басанож па свеце (спазнаваўчая праграма): «Перу, Амазонія».
21.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
21.30 Кулінарныя падарожжы Роберта Маклова: «Флоцкі смак».
21.55 Фільматэка майстроў: «Тым, хто кахае», маст. фільм, 1998 г., Іспанія-Францыя.
23.35 «Калыханка» ад Сашы і Сірохы (сатырычнае праграма): «Алкаголь».
23.50 Тыдзень у «Аб'ектыве».

Шаноўныя чытачы!

Газета «Новы час» працягвае падпіску. Падпісца можна на любую кольскасць месяцаў праз пошту або праз банк. Нашы рэквізіты: нумар раҳунку: 3012741108019 у аддзяленні №539 ОАО «Белінвестбанка», код банка 153100739. Адрас банка: 220004, Мінск, вул. Калектарная, 11. Адрас рэдакцыі: 220113, Мінск, вул. Мележа, 1, офіс 1234.

Падпіска на «Новы час» праз пошту

1. Ідзем на бліжэйшае паштовае аддзяленне.
2. На ПАШТОВЫМ ПЕРАВОДЗЕ пішам суму грашовага пераводу ў лічбах і пропісам.
3. У граffe «Ад како» пішам прозвішча, імя, імя па бацьку.
4. Ніжэй указываем адрес.
5. Ксеракопію плацёжнага документа з указаннем тэрміну падпіскі і адресам дастаўкі абавязковая накіроўваем у рэдакцыю.
6. Кошт падпіскі за адзін нумар — 500 рублёў (на адзін месяц — 2000 рублёў).

Падпіска на «Новы час» праз банк

1. Ідзем у адзяленне банка і на адмысловым бланку пішам прозвішча, імя, імя па бацьку і адрес.
2. Указываем суму аплаты і здзяйсняем пералік грошай.
3. Ксеракопію плацёжнага документа, атрыманага вамі, з указаннем тэрміну падпіскі і адресам дастаўкі абавязковая накіроўваем у рэдакцыю.
4. Кошт падпіскі за адзін нумар — 500 рублёў (на адзін месяц — 2000 рублёў).

Для тых, хто прымае рашэнні!

Новы
час

www.novychas.org

БЕЛАПОЧТА

Ф. ПІС 112

ЭЛЕКТРОННЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД

ВЫРУЧКА НАЛОЖЕННЫЙ ПЛАТЕЖ № _____ (вход, по карте отправки)

(сумма цифрами) (сумма прописью)

ПОЛУЧАТЕЛЬ Г-та «Новы час», р/с 3012741108019 отд. №539 ОАО «Белінвестбанка», код 153100739, УНН 190790926

КУДА 220004, г. Минск, ул. Коллекторная, 11
почтовый код, адрес получателя, телефон)

ОТПРАВИТЕЛЬ _____ почтовый код, адрес отправителя, телефон)

АДРЕС _____

Доставка уведомление простое
заказное
электронное

(назначение платежа)
(письменное сообщение)

Отметки отделения почтовой связи места приема:

(почтowy код, оттиск контрольно-переводной печати, кол. шт.)

№ перевода по ф. 5 _____

Время приема _____ ч. _____ мин.

Подпись _____

КВИТАНЦІЯ		ЧИУП «Час навінаў»	
		(получатель платежа)	
		отд. №539 ОАО «Белінвестбанка»	
		(наименование банка)	
Счет получателя	3012741108019	Лицевой счет	Код 739
УНП*	190790926		
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Період подписи указывает абонент			
Плательщик			
Пеня			
Всего			

Кассир

ЦІКАВА

ГАТОВЫЯ ДА АРКТЫЧНАЙ ВАЙНЫ?

Алег НОВІКАЎ

У Грэнланді знойдзеныя каласальныя радовішчы нафты. Пачатак іх эксплуатацыі, запланаваны праз пару гадоў, можа цалкам змяніць геапалітычную сітуацыю ў рэгіёне.

Грэнландыя, як вядома, самыя вялікі востраў у свеце. Аднак пры гэтым тут жывуць усяго 56 тысяч чалавек. Мясцовы бюджет галоўным чынам фармуецца за кошт экспарту рыбы і датаций з Даніі, у склад якой Грэнландыя ўваходзіць на правах шырокай аўтаноміі.

Аднак цяпер лядовы востраў стаіць на парозе рэвалюцыі. «Cairn Energy» — брытанская кампанія, якая займаецца пошукамі карысных выкапняў, — абвясціла, што ў бліжэйшай перспективе Грэнландыя можа скласці канкурэнтую такім буйным вытворцам чорнага золата, як Венесуэла, Лівія, Азербайджан і нават краіны Персідскага заліву.

Сэр Біл Гэмэл, цяперашні дырэктар «Cairn Energy» кажа, што Грэнландыя — адна з самых перспектыўных тэрыторый для здабычы нафты. Агульны памер яе нафтавага басейна як мінімум 72 тысячи квадратных кіламетраў.

Ужо зараз розныя фірмы спрачаюцца за права доступу да рэсурсаў. У наступным годзе пачненца пробнае свідраванне на поўдні краю. Фінансаваць праект будуть брытанцы і індусы. Бюджэт праекту — больш за 8 мільярдаў долараў. Плануецца стварыць на працягу трох гадоў дзесяць пляцовак. Акрамя «Cairn Energy» вока на Грэнландыю паклалі такія монстры нафтавай вытворчасці, як «ExxonMobil» і «Chevron». Яны вядуць свае геалагічныя даследаванні і збіраюцца паставіць на востраве нафтавыя вышкі прыблізна ў 2014 годзе. Увогуле, у мясцове ўрадавае бюро, якое займаец-

ца выдачай канфесій на права здабычы карысных выкапняў, ужо паступіла 17 заяў ад 12 карпарацый.

Цікава, што ад уздезу ў бітве за смачныя кавалкі грэнландскай нафты адмовілася кампанія «British Petroleum» (BP). Аднак тут, на думку спецыялістаў, была важная прычына.

Пасля катастроfy ў Мексіканскім заліве на платформе BP уздел канцэрну ў грэнландскіх праектах выглядаў бы вельмі супяречлівым. Менеджеры кампаніі кажуць, што хацелі бы вытрымалінейкі час, каб супакоіць грамадскую думку, а пасля таксама заняцца асвяшченнем палярных рэсурсаў планеты.

У прынцыпе, шок ад аварыі ў Мексіканскім заліве ва ўрадавых і ў бізнес-колах сапраўды вельмі моцны. Міністэрствы, будаўнічыя фірмы і кампаніі, адказныя за эксплуатацыю нафтавых платформ, апошнім часам уносяць карактыры ў правілы бяспекі. Не кажучы пра тое, што Вашынгтон цалкам забараніў здабычу нафты з амерыканскіх шельфаў. Гэта, дарэчы, сарвала план эксплуатацыі вялікіх радовішчаў ля берагоў Аляскі, што планавала пачаць кампанія «Royal Dutch Shell». Свайго апошняга слова не сказала Еўропа, дзе ёўрапейская камісія дамагаеца аналагічнага амерыканскаму мараторыю на марскую здабычу

нафты да таго часу, пакуль не будуць яснымі прычыны аварыі на платформе BP. Скараціла аўёмы здабычы Нарвегія, асцерагаючыся паўтору карыбскай катастроfy.

Аднак для тых, хто збіраеца прыўсці ў Грэнландыю, гэта толькі на руку. Забарона на свідраванне ў ЗША выклікала рост попыту на нафту, што абыае кампаніям значныя прыбылі. Нават калі Вярхоўны суд ЗША адменіць сваё расшэнне — урад Аляскі зараз патрабуе адмены мараторыя са спасылкай на кепскі стан эканомікі ў штаце — сусветныя кошт у бліжэйшы час не будзе падаць ніжэй за 75 долараў за барэль. Гэта робіць грэнландскія праекты цалкам рэнтабельнымі.

Адначасова ўсе энергетычныя кампаніі клянущыся, што зрабілі высновы з трагедыі ў Мексіканскім заліве і прынялі больш суворыя экалагічныя стандарты эксплуатацыі. Тым больш, што грэнландскі ўрад таксама вымагае ад патэнцыйных інвестараў прытримлівацца жорсткіх крэтыераў тэхнікі бяспекі на нафтавых вышках. «Наши інспектары кантролююць усе, што звязана з бяспекай працэдуры здабычы», — кажа прадстаўнік адміністрацыі. Да маніторингу за здабычай нафты ў палярных водах падключыцца Канада, якая мае агульныя марсікі мяжы з Грэнландыяй.

Хаця эколагі ўсё роўна супраць. На іх думку, адкрыцці «Cairn Energy» могуць выклікаць хуткую індустрыйлізацыю рэгіёну. Да слова, у 2012 і 2013 гадах плануюць выдаць ліцэнзіі таксама на эксплуатацыю газавых рэсурсаў краю. Вядомая экалагічна арганізацыя «Greenpeace» ужо агучыла спецыяльную крытычную заяву наkonnt напалеонаўскіх планаў энергетычных кампаній. «Зялёныя» катэгарычна супраць праектаў асвяшчэння Грэнландыі. З'яўленне на рынку палярнай нафты відавочна затармозіць развіццё сегменту альтэрнатыўнай энергетыкі.

Паралельна тому, як карпараціі збіраюцца пачаць распрацоўку радовішчаў, «Greenpeace» рыхтуецца да правядзення кампаніі «Вяртайцесь дахаты!». Адрасатам тут, відавочна, выступаюць «Shell», «Statoil», «Cairn Energy» і іншыя фірмы. Эколагі будуть намагацца сарваць спробы будаўніцтва марскіх нафтавых платформ. У свою чаргу, урад Даніі, выхідчыся да інцыдэнтаў з эколагамі, накіраваў у воды Грэнландыі фрэгат «Vaedderen».

Акрамя росту попыту на нафту ёсьць яшчэ адзін фактар для таго, каб запусціці праект як мага хутчэй, — амбіцыі Грэнландыі стаць цалкам самастойнай дзяржавай. Калі грэнландская нафта выйдзе на рынак, край

зможа зменшыць фінансавую залежнасць ад Даніі. Па разліках мясцовых прыхільнікаў незалежнасці, датыцы можна будзе скараціць як мінімум удвая (зараз яны складаюць каля 1,5 мільярдаў долараў штогод).

Прыбыткаў ад нафты таксама павінна хапіць на стварэнне стабільнага сектару эканомікі, незалежнага ад Даніі. Праўда, не ўсё незалежнікі трываюцца такім пазіцыі. Тон у руху за незалежнасць Грэнландыі задае левая партыя Inuit Ataqatigiit, якія ахвотна эксплуатуе тэму ўнікальнасці мясцовай прыроды.

Нарэшце, пачатак здабычы нафты ў Грэнландыі відавочна стане пралогам пачатку вайны вялікіх дзяржаў за карысныя выкапні Арктыкі. Як кажуць эксперыты «Shell», праз 20 гадоў чвэрць усёй нафты на планете будзе здабывацца за палярным кругам. Апошнім часам Нарвегія, Расія, ЗША і Канада вядуць паміж сабой інфармацыйную вайну на тэму падзелу шельfu Арктычнага акіяну. Асобна тут трэба ўзгадаць пасяялнне клімату, што радыкальна спрашчае доступ чалавека і тэхнікі ва ўчастию вечную мерзлату.

Пакуль, аднак, дзяржавы-канкурэнты кажуць пра тое, што ўсе праблемы могуць быць вырашаныя праз кампромісы. Але сапраўдная вайна за арктычную нафту яшчэ толькі стартуе.

▼ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЭСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Мірны вынік пятнічнага пасяджэння Мітага саюзу можна тлумачыць як сігнал расійскіх уладаў, што ў адсутнасці Аляксандра Лукашэнкі Расія і Беларусь цалкам здольныя дамовіцца. Паколькі ўсе дамоўленасці дасягнутыя на ўзоруні прэм'ер-міністру.

«Ведомости» (Расія)

Рэальнай альтэрнатывы А. Лукашэнку ў Беларусі на сённяшні дзень няма. А без моцнага канкурэнта нават уплыў Расіі ў беларускіх узброеных сілах губляе сваю значнасць. Адсюль выснова — А. Лукашэнка застаненца прэзідэнтам краіны, і Москва пры ўсім жаданні не зможа перашкодзіць яму гэта здрабіць. Тому яна толькі паспрабуе максімальна ўскладніць яго прэзідэнцкую кампанію (арганізуваць новы энергетычны канфлікт, прыстрасці не прызнаць вынікі выбараў і г. д.), каб ён стаў яшчэ больш згаворлівым, аднак да радыкальных кроکаў, верагодней за ўсё, звяртцаца не будзе.

УНІАН (Украіна)

Прэзідэнт Беларусі Аляксандар Лукашэнка падчас візіту ў Турцыю сустрэўся з патрыярхам Канстанцінопальскім Варфаламеем. З крыніцы ў асяроддзі мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, экзарха Беларусі, стала вядома, што прэзідэнт Лукашэнка абміркоўваў з Сусветным Патрыярхам магчымасць аўтакефаліі для Беларускай праваслаўнай царквы. Назіральнікі ўпэўненыя, што магчымасць аўтакефаліі для БПЦ вельмі спрэчная, але тое, што прэзідэнт Лукашэнка пра гэта загаварыў, — сур'ёзны «званочак» для Маскоўскага патрыярхата, адпаведна, для кіраўніцтва Крамля... Ведаючы незалежныя характеристар беларускага прэзідэнта, можна выказаць здагадку, што ён не стане занадта стрымліваць сябе, умешваючыся ў справы царквы. І калі палітычная сітуацыя запатрабуе, у яго цалкам можа хапіць рашучасці на абвяшчэнне аўтакефаліі.

«Дзверкало тижня» (Украіна)

Калі вы ідзяце ў Еўропу, то прыходзіце ў цэнтр Еўропы. Мы будзем вам актыўна дапамагаць і падтрымліваць у Беларусі», — за-

явіў ён (Лукашэнка) кітайцам і зрабіў ім працянову, ад якой, па яго разуменні, яны наўраді змогуць адмовіцца. «Мы маем унікальнае становішча ў Мітнім саюзе... Вы зможаце бязмытна гандляваць фактычна на ўсёй тэрыторыі постсовецкай прасторы». Прасцей кажучы, Лукашэнка адкрытым тэксцам прапанаваў Кітаю свае паслугі па распаўсюдзе кантрабандных тавараў на тэрыторыі адзінай мітнай прасторы. Наўрад ці ён пры гэтым раўся з лідэрамі Расіі і Казахстану. Як уздельнікі Мітнага саюзу адэгавуць на гэты крок беларускага прэзідэнта — пакажа час. Магчыма, ім застаецца спадзявацца толькі на разважлівасць кітайцаў. Але ўжо цяпер ясна, што, ратуючы сябе асабістам, Лукашэнка здольны прадаць не толькі сваю краіну.

«Новая палітыка» (Расія)

Тое, што з Лукашэнкам можна дамовіцца, паказала гісторыя ўступлення Беларусі ў Мітнага саюз. Ён доўга ўпіраўся і патрабаваў бязмытнай расійскай нафты, аднак Расія не саступіла, арганізавала газавы канфлікт і ўрэш-

це прымусіла Аляксандра Рыгоравіча прыняць яе ўмовы. Такім чынам, можна выказаць здагду, што рана ці позна Москва ў адносінах з Беларуссю ўсё ж даб'еца свайго, паколькі ў Лукашэнкі папросту няма іншага выбару, калі ён хоча і далей заставацца ва ўладзе. Захад жа ў гэту справу умешвацаца не стане, таму што лічыць Беларусь зонай уплыву Расіі.

«Geopolitika» (Літва)

Беларусь для шмат каго — як казачнае Белаводзе, міфічны салодкі міраж, легендарная Атлантыда, аазіс у пустыні, запаведнік чысціні і парадку на фоне расійскага бардаку, карупцыі і бюрократычнага бязмежжа... Мне вельмі зразумела і чымосьці нават блізкая гэта саўковая настальгія. Але ўжо занадта свежкімі чысцінёй і парадкам, нават у самыя бяскроўнай застойнай часы: дастаткова ўзяцца падшыўку старых газет, перагартаць іх — і адразу развеецца ідэлія. Калі, вядома, для вас тэхічныя слова, як «свабода», — не пусты гук.

«Красноярскі рабочы» (Расія)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

УКРАЇНА. ПАРТЫЯ РЭГІЁНАЎ БУДУЕ САЦЫЯЛІЗМ

Aкаваецца, кіруючая ва Україне Партия рэгіёнаў ідэальныя формай грамадскага ладу лічыць сацыялізм. Інакш бы яна не падпісала мемарандум пра супрацоўніцтва з «Прагрэсіўным альянсам сацыялістіў і дэмакратіўных фракцый» — фракцыяй у Еўрапарламенце. Касцяк Альянсу складаюць сябры сацыялістычных і сацыял-дэмакратычных партый. Здавалася, цяжка знайсці ва Україне партыю, якая была бы так далёка ад прынцыпаў левага руху. Партия рэгіёнаў — гэта партыя вялікага бізнесу. Палітолагі, аднак, лічаць, што Азараў (старшыня партыі) кіраваўся простай логікай. Паколькі партыя «Батьківщына» (лідер Юлія Цімашэнка) з'яўляецца сябрам кансерватыўнай Еўрапейскай народнай партыі, Партыя рэгіёнаў нічога не заставалася, як перафарбавацца ў чырвоны колер.

На матэрыялах украінскай прэсы

КУБА. ЮБІЛЕЙ САМАЙ МАСАВАЙ АРГАНІЗАЦЫІ

Kуба святкуе гадавіну стварэння руху Камітэт па абароне рэвалюцыі (CDR). Роўна 50 гадоў таму ў кастрычніку 1960-га Фідель Кастро заклікаў да стварэння двараўных камітэтаў, якія павінны былі абараняць прынцыпы рэвалюцыі ў выпадку магчымай інтэрвенцыі юні. Аднак, паколькі юні да гэтага часу не атакуюць, CDR паступова заняўся грамадска-палітычнай дзеянісцю. Сёння гэта самая масавая прайядальная арганізацыя, уступаць у якую можна з 14 гадоў. Зразумела, што не ўступіць у CDR папросту не магчыма. Арганізацыя, якая налічвае 7 мільёнаў 600 тысяч чалавек, будзеца па квартальному прынцыпу. Як правіла, актыўісты CDR занятыя рамонтам будынкаў дарог, дапамагаюць старым і пенсіянарам. У свой час рух адыгрáў вялікую ролю ў ліквідацыі непісменнасці на Кубе. З іншага боку, Камітэт па абароне рэвалюцыі з'яўляецца нізкой структурай сістэмы палітычнага нагляду. Яго лідэры павінны інфармаваць адпаведныя органы пра любую крамолу ў сваім раёне. Таксама праваабаронцам не падабаецца практика грамадскіх судоў, якія арганізуе Камітэт па абароне рэвалюцыі. Падчас іх кожны сябры CDR павінен асудзіць чалавека, які ў чымсьці правініўся. Праваабаронцы лічаць гэта псіхалагічным цікам.

На матэрыялах кубінскай прэсы

ІЗРАІЛЬ. КЛЯТВА ВЕРНАСЦІ ДЗЯРЖАВЕ

Iзраільскае грамадства спрабуе зразумець сутнасць прынятага 10 кастрычніка закона, адпаведна якому кожны грамадзянін краіны не ўрэйскага паходжання мусіць прынесці клятву вернасці ізраільскай дэмакратычнай дзяржаве. Праўда, закон яшчэ павінен быць падтрыманы Кнесетам. Нават палітыкі, якія не адносяць сябе да лагеру левай апазіцыі, згодныя, што тут ёсць нейкі элемент расіскай тэорыі, аўтары якой сцвярджаюць, што нацыяналістка вызначае палітычную пазіцыю. Ліберальная газета «Haaretz» увогуле напісала, што «пасля 10 кастрычніка мы будзем жыць у афіцыйна прызнаным этнічнай, тэакратычнай і расіскай краіне». Хутчэй за ёсць, прэм'ер кідае костку правым партыям, без згоды якіх не будзе забаронена будаўніцтва ў ўрэйскіх паселеннях на палесцінскіх землях. Гэта ключавая ўмова для працягу мірнага дыялогу з арабамі.

На матэрыялах «Lewica» (Польшча)

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ. ЛЕЙБАРЫСТ ПАЦЯРПЕЎ ПРАЗ ГЕНІТАЛІІ

Kалі былому мэру Лондана, лейбарысту Кену Лівінгстону прапанавалі сустэрэца з Юсуфам аль-Карадаві, адным з лідэраў апазіцыі ў Егіпце, ён адразу згадаўся. Лівінгстон марыць вярнуць пасаду гарадскога галавы, і галасы лонданцаў ісламскага веравызнання яму будуть вельмі патрэбныя. Палітык і госьць сустэрэлі і разам сфатографаваліся для прэсы. Але феміністкі высветлілі, што Юсуф падтрымлівае практику жаночага абразання. Па стане на 2008 год, ад 100 да 140 мільёнаў жанчын на свеце жылі з наступствамі гэтай аперацыі, якая павінна быць пазбавіць іх сексуальнага жадання і гарантаваць моцнасць сям'і. Юсуф таксама так думае. У сваёй фатве ён напісаў, што абразанне «робіць жанчыну больш здравой і спрыяе добрым сувязям з мужам». «Ці можа пасля гэтага Лівінгстон лічыць сябе левым палітыкам?» — задаюць пытанне актыўісты жаночых арганізацый і патрабуюць ад яго асуджэння патрыярхальных перажыткаў.

На матэрыялах «Guardian» (Вялікабрытанія)

ФРАНЦЫЯ. ХТО БУДЗЕ ГАЛОЎНЫМ НАЦЫЯНАЛІСТАМ?

Уся супольнасць французскіх ультраправых жыве будучым з'ездам партыі Нацыяналінага фронту. Дэпутаты з'езда, якія прызначаны на студзень, павінны абраць новага старшыню. Нязменны Жан Мары Ле Пэн збіраецца на пенсію. Галоўнымі кандыдатамі на вакантную пасаду лічачца яго дачка Марына і стары партыі актыўіст прафесар Бруна Гальніш. Пры гэтым меркавалася, што старшынства ў Марыны амаль у кішэні. Але зараз Бруна нечакана ажыўіўся. Ён пераманіў на свой бок усю правую прэсу, якая развязніла супраць сям'і Ле Пэн сапраўдную медыявойну. Галоўны штотыднёвік правых «Minute» піша, што ў выпадку перамогі Марыны апарат партыі чакае «Варфаламеўскую ноч». Газета «Rivarol» сцвярджае, што Ле Пэн і ягоная дачка рыхтуюць масавыя фальсіфікацыі выбараў старшыні. Ветэраны вайны ў Алжыры таксама нечакана падтрымліваюць прафесара. Так і інакш, зараз вынік выбараў ужо не так проста прагназаваць.

На матэрыялах «Liberation» (Францыя)

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ АДКЛАДАЕЦЦА

Алег ПЯТРОЎ

Шатландскія нацыяналісты адклалі правядзенне рэферэндуму пра пачатак выхаду Шатландыі са складу Аўстраліі.

Змрочную для ўсіх аматараў незалежнай Шатландыі навіну агучыў Алекс Салмонд, прэм'ер-міністр ураду Шатландыі і лідэр Шатландскай нацыяналітай партыі (SNP). Выступаючы на партыйнай канферэнцыі, Салмонд заявіў, што вымушаны з-за аб'ектыўных прычын перанесці на больш далёкі тэрмін рэалізацыю мары ўсяго свайго жыцця — аднаўленне дзяржаўнасці Шатландыі (краіна страціла яе, калі ў 1707 годзе быў прыняты Акт аб уніі з Англіяй).

Шлях да адраджэння незалежнай Шатландыі ляжыць праз рэферэндум, які збіраліся правесці ў лістападзе. Увогуле, ідэя такога рэферэндуму была агучаная ў 1997 годзе — адразу, як толькі Шатландыя атрымала свой парламент.

Аднак канкрэтныя контуры план пачаў набываць у 2007 годзе, калі SNP паклала канец амаль 50-гадовому дамінаванню лейбарыстаў у мясцовай адміністрацыі. Па выніках выбараў партыя Салмонда атрымала на адзін мандат больш за лейбарыстаў, што дало ёй права стварыць урад. Нягледзячы на тое, што гэты урад — урад меншасці (у фракцыі SNP 47 з 129 сябраў дэпутацкага корпусу), нацыяналісты да гэтага часу здолелі пазбягаць урадавых крыйзісаў. Адначасова праводзіліся рэформы на карысць незалежніцкага праекта. Напрыклад, на дзяржаўным узроўні пачалася кампанія за стварэнне ў інтэрнэце пашырэння «sco» (ад Scotland — Шатландыя).

Але апагеем праўлення нацыяналізму павінен быў стаць Канкрэтныя контуры план пачаў набываць у 2007 годзе, калі SNP паклала канец амаль 50-гадовому дамінаванню лейбарыстаў у мясцовай адміністрацыі

ша пытанне, Шатландыя атрымлівала б «міні-незалежнасць». На тэрыторыі Вялікабрытаніі стваралася басонная падатковая і эканамічная зона, правілы якой вызначаў бы Эдынбург.

Калі б народ Шатландыі падтрымаў абодва пытанні, пачаўся б працэс паступовага ператварэння краю ў «нармальную суверэнную дзяржаву», фармальнымі кіраўніком якой заставалася б усё ж каралева Елізавета Другая. Шатландыя мела б магчымасць стаць сябрам ЕС і ў перспектыве перайсці на ёўра.

Усе амбіцыйныя планы, якія прызнаюцца самі нацыяналісты, сарваў пракляты крыйзіс. Ён моцна ўдарыў па Шатландыі. Кожны тыдзень, адпаведна статыстыцы,

карысць пытанне, Шатландыя атрымлівала б «міні-незалежнасць». На тэрыторыі Вялікабрытаніі стваралася басонная падатковая і эканамічная зона, правілы якой вызначаў бы Эдынбург.

Хоць розныя прычыны для супраціву ідэі незалежнасці. Лейбарысты кажуць, што час для поўнай самастойнасці яшчэ не прыйшоў. Ліберал-дэмакраты і кансерватары наогул сцвярджаюць, што рэферэндум не адпавядае нормам брытанскага права.

Хоць ад ідэі рэферэндуму лідэр SNP цалкам не адмаяўляюцца, яны абяцаюць, што закон пра рэферэндум аб незалежнасці будзе вынесены на агульнае апытванне пасля прызначаных на май 2011 года выбараў у мясцовы парламент. Зразумела, пры ўмове, што на іх пераможа SNP.

Аднак зрабіць паўтор выбараў 2007-га нацыяналістам будзе цяжка. Фаварытамі наступных выбараў лічачца лейбарысты, якія, па апытваниях, апярэджаюць нацыяналістаў амаль на дзесяць пунктаў. І зламаць гэту тэндэнцыю SNP будзе цяжка. Справа ў тым, што адной з галоўных тэмай выбараў стане праграма мадэрнізацыі атамных ракетных комплексаў «Trident», якія знаходзяцца на шатландскіх вайсковых базах. Менавіта на лозунгах вываду атамнай зброі з Шатландыі традыцыйна будзеца тутэйшы нацыяналінны рух. Аднак ва ўмовах крыйзісу сітуацыя выглядае трошкі іншай. Праект мадэрнізацыі «Trident» забяспечвае працоўнымі месцамі 40 тысяч шатландскіх працоўных. У часы крыйзісу шмат для каго гэта добры аргумент, каб на нейкі час забыць пра незалежнасць.

ГЕАПАЛІТЫКА

АФРЫКАНСКАЕ ПРЫДНЯСТРОЎЕ

Алег НОВІКАЎ

**У непрызнанай міжнародным
грамадствам афрыканскай
краіне Самалілэнд па выніках
выбараў адбылася мірная
передача ўлады апазіцыі.
Выпадак для афрыканскіх
шыротаў незвычайны.**

Сітуацыя, сапраўды, не кладзеца ў рамкі звычайных катэгорый. Дзяржавы, якія не прызнае міжнародная супольнасць, як правіла, уяўляюць закамуфляваныя фармальным дэмакратычным заканадаўствам дыктатуры. У лепшым выпадку, аўтарытартыя рэжымы. Дастатковая згадаецца Паўднёвую Асецию або Прывідністроўе. Самалілэнд таксама належыць да «чорных дзірак на мапе» — так у прэсе метафорычна называюць непрызнаныя краіны.

Усюгуре, сваім з'яўленнем Самалілэнд абавязаны перш за ёсё брытанскай каланіяльнай культуры. Калі напрыканцы XIX стагоддзя ў рэгіён прыйшли каланізаторы (Вялікабрытанія і Італія), самалійскія мясцовыя племёны былі больш-менш падобныя адзін на аднаго.

Іншаземцы падзялілі не толькі іх зямлю, аднак і стварылі два сацыяльно-культурныя тыпы самалійскага народа — паўночны і паўднёвы. На поўначы панавалі брытанцы. Для іх краіна Самалі не мела вялікага значэння. Хіба што кантроль над гэтай часткай Афрыкі павінен быў паслабіць геапалітычны ўплыў французаў на Чырвоным моры. Брытанская палітыка стаўлення да тутэйшых заключалася ў тым, каб адаптаваць іх архаічныя міжкланавыя механізмы падтрымання грамадскай стабільнасці да брытанскага права.

На поўдні панавалі італьянцы. Каланіяльная палітыка Рыму, асабліва ў часы Дучэ, была своеасаблівой кампенсацыяй за нізкі статус Італіі ў Еўропе. Итальянцы намагаліся адбудаваць вертыкальную структуру кіравання без ходы нейкай павагі да традыцыйных кланавых структур. Такое ўяўленне пра мадэль дзяржавы было прынятае і першымі туземнымі палітыкамі пасля абвяшчэння незалежнасці ў 1960 годзе.

Як толькі Поўнач і Поўдзень сталі свабоднымі, адразу ўзнікла ідэя Вялікай Самалі. Хутка ўніфікацыя эксп-калоній адбылася. Аднак на гэтым будаўніцтва новай дзяржавы не прыпынілася. Яе бацькі-заснавальнікі заяўлі, што не прызнаюць межаў дзяржаў, якія ўстанавілі каланізаторы.

На думку самалійскага ўраду, у склад Вялікай Самалі павінен быў таксама ўваходзіць Агадэн (частка Тэрыторыі Эфіопіі). У 1977 годзе пад кіраўніцтвам Махамеда Сіад Баррэ самалійцы справакавалі паўстанне народу Агадэна і аказалі яму вайсковую дапамогу. Вайна закончылася правалам. Каля мільёна бежанцаў, ахвяр канфлікту, пашыгнулася ў Самалі.

Не жадаючы прызнаць факт краху праекту Вялікага Самалі, Баррэ вырашыў ператварыць уцекачоў у зброю для рэвансшу. Ён пасяліў іх на Поўначы краіны ў спецыяльныя лагеры, дзе іныя павінны былі прысадзіць баявую падрыхтоўку. Часткова коншты за ўтрымлівіе лагераў пераклалі на паўночныя племёны, што выклікала першыя прыкметы фронды.

У 1981 годзе на Поўначы пачалася паўстанне. На дзесяць гадоў краіна пагрузілася ў хаос грамадзянскай вайны. Праз дзесяцігоддзе самалійскі дзяржавы дэ-факта больш не было. На яе месцы ўзнік кантролер тэрыторый, кожную з якіх кантроляў асобны клан або палявы камандзір. Наступствам адсутнасці ўраду стаў масавы голад, што прымусіла ЗША ў 1992 годзе з санкцыяў ААН увесці сюды вайсковы корпус колькасцю 35 тысяч чалавек. Аперашыя «Restore hope», адпаведна плану, мела дзве фазы: поўная акупацыя Самалі і стварэнне падмурку для дзяржаваўных інстытутаў.

Аднак нічога зрабіць не ўдалося. Праз два гады амерыканцы з'ехалі. З 1995 года было зафіксавана 14 спробаў (!) стварыць на Поўдні нейкое пададенства ўрадавай адміністрацыі. Усе іныя закончыліся правалам.

А вось на Поўначы працэс дзяржаваўнага будаўніцтва пачаўся. Лідэры паўночных кланоў аўядніліся ў *shir* (савет), які абвясціў пра стварэнне асобнай дзяржавы ў межах былога брытанскага Самалі. Дзяржава ўяўляе сабой гібрыдную сістэму прайўлення. Канстытуцыя сумяшчае ў сабе

традыцыі мясцовых звычаяў і заходнега єўрапейскіх норм кіравання. Праз серыю міжкланавых сходаў і канферэнцый, кульминацый якіх у 1993 годзе стала Бурамская канферэнцыя (па-англійску — Boorama Conference), была створана сістэма кіравання «кабіл» (самал. *qabil* — клан або супольнасць). Дадзеная сістэма складаецца з выкананія органа: прэзідэнта, віце-прэзідэнта, савета міністраў і незалежнай судовай сістэмы.

Урадам стала аснова каліці пануючых кланаў, з месцамі ў верхняй і ніжній палатах, роўна падзеленымі паміж кланамі ў адпаведнасці з выразна акрэсленай формулай. У 2002 годзе, пасля некалькіх пашырэнняў гэтай сістэмы ўнутранага кіравання, Самалілэнд нарэшце перайшоў да шматпартыйнай дэмакратычнай формы прайўлення, з выбарамі раёнага савета, які складаецца з шасці партый. Такая сістэма кіравання прызнана самай мірнай за апошнюю даўшацца гадоў у Афрыцы.

Сітуацыю цяжка назваць ідэальнаю, аднак нават па мерках некаторых заходнега єўрапейскіх краін яна папросту вышыліблеральная. Так, 2009 годзе прэзідэнт Самалілэнда Рыйялі Кахін загадаў міністру абароны вывесці войскі на вуліцы сталіцы краіны, каб супрацьстаяць антыўрадавым маніфестаціям. Вайсковец пасля некаторай паўзы адказаў, што ў такім выпадку ягоныя ўчынкі будуць супяречыць канстытуцыі. Прэзідэнт быў вымушаны абвясціць датэрміновыя выбары, на якіх улетку 2010 года прайграў. На дніх новы прэзідэнт Ахмед Маха Сіланья заняў яго офіс.

Апошняя поспехі дэмакратыі Самалілэнда ставяць міжнародныя цэнтры — Лондан, Парыж і Вашынгтон — у тупік. З аднаго боку, ім было б лагічна падтрымка востраў міра і стабільнасці. З іншага — іны не хочуць сварыцца з Егіптом. У Каіры і ў арабскім свеце недаліліваюць хрысціянскую Эфіопію, якая мае традыцыйна добрыя адносіны з Самалілэндам. Раней у Самалілэнде кіравала эфіопская дынастыя.

Таму арабы выступаюць за адраджэнне адзінага Самалі як патэнцыйнага саюзіка супраць Эфіопіі. Сварыца з арабскім светам з-за Самалілэнда на Захадзе, натуральна, не збіраюцца.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ДАНІЭЛА САНТАНКЕ

Дэпутату італьянскага парламенту ад партыі «Народ Свабоды», лідэрам якой з'яўляецца Сільвія Берлусконі, вырашылі даручыць незвычайную, аднак надзвычай важную місію. Яна павінна стаць італьянскай Сарай Пэйлін (лідэр «Tea Party» — кансерватыўнай фракцыі ў Партыі рэспубліканцаў ЗША). Сара і яе прыхільнікі зрабілі сапраўдную рэвалюцыю па той бок акіну, стаўшы лідэрамі апазіцыі адміністрацыі Абамы. Цяпер мадаль «Tea Party» было вырашана імпартаваць у Італію. Робіць Берлусконі, прайда, такі крок не ад добра га жыцця. Апошні месцы грамадскасць стала сведкам яго канфлікту з бытым заступнікам Джанфранка Фіні. У выніку той пайшоў з «Народу Свабоды», каб стварыць сваю партыю, якая павінна заняць у італьянскім партыйным спектры месца на правым цэнтры. Цалкам рэальна, што Фіні зможа ў перспектыве блакіравацца з левымі, якія ўжо заявілі пра гатоўнасць пайсці на любяя пакты ў барацьбе супраць Берлусконі, які, на іх думку, увасабляе карупцыю амаральную палітыку. У такай сітуацыі Сільвія патрэбна захаваць за сабой права электарат. Паколькі сам ён з'яўляецца героям шматлікіх сексуальных скандалаў, і каталікі ад яго не ў захапленні, да справы падключылі Даніэлу. Апошняя мае ў грамадстве імідж каталіцкай фундаменталісткі. Цікава, што Даніэла і яе цяперашні галоўны вораг Фіні пачыналі разам у партыі «Нацыянальны альянс», што з'яўляецца нашчадкам Партыі фашистыстай Італіі.

АМУРБЕК ТЭКЕБАЕЎ

Лідэр кіргізскай партыі «Ата-Мекен» стаў наступным сябрам дзіўнага клубу, куды раней увайшлі Юры Лужкоў, Муртаза Рахімаў, Аляксандр Лукашэнка. Іншымі словамі, гаворка пра асобаў, якія чымосьці не спадабаліся Крамлю і супраць якіх вяліся інфармацийныя вайны. Цяпер на НТВ заняліся Амурбекам. У прысвечаным яго асобе фільме Амурбек паказаны як заўзяты карупцыянер. Палітолагі шукаюць прычыны медыя-атакі на Тэкебаева ў сітуацыі, якая склалася пасля нядыніх парламенцкіх выбараў. Па іх выніках адносную большасць у парламенце атрымала «пайднёвая» партыя «Ата Журт» (30 мандатуў з 120). Між тым, партыі сацыял-дэмакрату, «Рэспубліка» і «Ар-Намыс», якія, на думку прэзыдента, фінансаваліся з Масквы і Астаны, маюць 70 мандатуў. Думаецца, што Тэкебаеву нейкім чынам замінае будаўніцтву дэпутацкай большасці пад новы прарадаўскі ўрад, за што і стаў ахвярай НТВ. Ягонай рэакцыяй на фільм, дарэчы, стала патрабаванне да цяперашняга часавага ўраду прыпыніць умяшанне замежных дзяржаваў на ўнутраныя палітычныя працэсы ў Кіргізіі.

ПЕРВЕЗ МУШАРАФ

Пакістанскі генерал, былы дыктатар, які ў 2008 годзе добраахвотна склаў пайнамоцтвы прэзідэнта і пакінуў краіну, цяпер марыць вярнуцца, прычым як вельмі перспектывы палітыкі. У Лондане Мушарраф абвясціў пра стварэнне ўласнай партыі «Усепакістанская мусульманскія ліга» (APML). Яго першыя заявы і крокі вайскоўца выклікалі міжнародны землятрус. Генерал признаўся, што Пакістан трэніруе атрады кашмірскіх сепаратыстаў і закідае іх у Індыю. Афіцыйны Дэлі вуснамі міністра абароны патрабаваў ад міжнародной супольнасці з ЗША перш за ёсё аказаць ціск на пакістанскія ўлады. У свою чаргу, Пакістан адразу даў зразумець, чаго будзе каштаваць падобны ціск. Пакістанскія ўлады канфіскавалі вялікую партыю вайсковага грузу NATO, які транзітам ішоў салдатам Альянсу ў Афганістан. У дадатак талібы на нейкі час перасталі атакаваць «блакітныя каскі». Сэнс паслання відавочны: у Ісламабадзе ёсьць механізмы ўплываць на афганскіх ісламістаў. Такім чынам, Захаду, калі ён хоча як мага хутчэй закончыць аперацию ў Афганістане, трэба дамаўляцца з пакістанцамі, а не крыйтавацца іх за падтрымку кашмірскіх сепаратыстаў. Усюгуре, на думку шмат каго, вяртанне Мушаррафа ў палітыку звязана менавіта з афганскім тэмай. Калі ў наступным годзе часткі NATO, як плануеца, пакінуць Афганістан, менавіта Пакістан будзе галоўным рэгіянальным праціўнікам Аль Кайды. Мушарраф сёння жадае давесці Захаду, што ён выканае гэтую ролю лепш за цяперашні пакістанскі ўрад.

КУЛЬТУРА

14

► КІНО

«ВАЎКІ»: УЦЁКІ З БЕЛАРУСКАЙ ЗОНЫ

Андрей РАСИНСКИ

Карціна Аляксандра Колбышава «Ваўкі» скаланулі мяне яшчэ да свайго выхаду на экраны. У кадрах рэкламнага роліку (упершыню для «Беларусьфільма» выстаўленага ў сеціве!) — трагічныя ўцёкі з ГУЛАГу. У краіне, дзе школьнікаў возяць на Лінію Сталіна, з'явілася падкрэслена антытаталітарная стужка.

Сюжэт фільму прости. На занесенай снегам станцыі «Вярыга» спыняеца эшалон з вязнямі. Арыштант Кірыл Палятаеў уцікае ад канвою — і хаваеца ў роднай вёсцы, што паблізу. Адны месцічы дапамагаюць героя, другія — мараць яго схапіць. Сталінскія карнікі абвяшчаюць, што рэпрэсуюць усю вёску, калі ўцікач не знайдзецца. Герой мяркую здацца, але ў лесе яго загрызаюць ваўкі.

Ваўчынае паляванне на чалавек нагадвае «Аблаву» Васіля Быкава. Але аповесць, па якой складзены фільм, напісаная яшчэ ў 1963 годзе. Аляксандар Чакмянёў, беларускі сцэнарыст ды рэжысёр, тады спрабаваў надрукаваць твор. Але аўтара выклікалі ў КДБ і абяцалі сур’ённыя непрыемнасці. Гісторыя, якая «чарніе светлыя образы» карнай машины, пабачыла свет толькі на пачатку 2000-х гадоў.

Аповесць захапіла акцёра і рэжысёра Аляксандра Колбышава, але ён згубіў надзею пастаўіць хоць нешта на «Беларусьфільме», таму працаўаў у Расіі на серыялах.

«Нечакана мne патэлефанавалі з кінастудыі, — распавядае Колбышав. — Сказалі, што ў нас новы дырэктар Замяталін, працаваць це сцэнар. Я даслаў сцэнар «Ваўкоў», які падаваўся мne на нашай кінастудыі непраходным. А мne сказаў запускацца з карцінай».

Фільм быў дароблены на прыканцы 2009 года. Яго прапаноўвалі на Берлінскі кінафест, дэмантравалі на фестывалях СНД. З кастрычніка 2010 карціна пайшла ў шырокім беларускім праракце.

Але фільм ужо папракнулі, што ён «несвоечасовы» і «небеларускі». Папрокі гэтыя вельмі няслушныя. Стужка — дакладны адбітак нашага часу, партрэт беларускіх прышемак перад досвіткам. Трагедыя, што разыгралася на экране ў далёкай сібірскай вёсцы, — пра нас, пра слабасць і

пастаўленая паводле Васіля Шукшына.

З асалодай грае падступнага гобіста, галоўнага «паляўнічага», Андрэй Панін. Ледзяны пранілівы позірк, рэзкія жэсты — і кашаль з соплямі. У жалезнага камуніста Вячаслава Паўлюця таксама «недасканаласць» — толькі адна рука. А вясковая даносчыца (у выкананні Аксаны Лясной) — высушаная ад страху і партыйнага экстазу.

Колбышаў пераўтварае сцэну з яе дойлідам у амаль хічкокаўскую відовішчу. Злікане падтакванне, пытанні-пасткі, расквечаныя дробным кашлем злобнага следчага, — і лісліва-шчасныя вочы зацкаванай даносчыцы. Спачатку ў сцэне была процъмова словаў. Але рэжысёр папрасіў актрысу: «А цяпер сыграй гэта аднымі вачымі». І яна сыграла.

Колбышаў не засяроджваеца на гратэскных рысах адданых савецкіх вінцікаў. Гэта звычайнія людзі са сваімі жарсцямі і хваробамі. Але карная машына, што абвяшчае сябе ўсемагутнай, неўпрымет падточана іржою.

Зарука савецкага скону — жывыя і непасрэдныя дзеци, якія не баяцца дапамагаць «ворагу». Дзіцячыя ролі, увогуле, наймаеннішыя ў фільме. Прататыпам хлопчыка Шуркі, якога сыграў Коля Спірыдонаў, стаўся сам аўтар аповесці Аляксандар Чакмянёў. А Дыяна Запрудская (якая ў беларускай казцы, што мае з'явіцца налета, — прынцэса) — у фільме Колбышава няўкрымлівая шапляявая дзячычынка.

На тле пераследнікаў і выратавальнікаў губляеца сам галоўны герой (Дзмітрый Ульянаў). Ён не дзейнічае, ён пазбягае выбару і — што зусім недараўальна для трагедыі — ён перакладае адказнасць на іншых. Галоўны герой — гэта правісанне і затрымка сюжету, невытлумачальная дзірка ў апавяданні. І праблема тут зусім не ў акцёры.

Менавіта такі і наш час, які спыніўся на 16 гадоў. Дзесьці там светло. Аднак антысталінскія сюжеты ўсё яшчэ актуальныя.

Мы ўжо ўцяклі з ГУЛАГаўскага эшалону, але ўсё яшчэ абкладзеныя ваўкамі ўласных страхаў.

Мы ўжо выйшлі на шлях, але байміся зрабіць крок — і вакол сцожка.

Мы прагнем свабоды, але па няволініцкай звычыцы перакладаєм сваё вызваленне на іншых. Патаўа сітуацыя: вязні не здольныя быць на волі, турэмшчыкі не здольныя іх злавіць.

Кірыл Палятаеў — кананічны тутэйшы, апеты ў шматлікіх жаллівых гутарках. Чалавек-трава з непераадольнай «ахвотаю жыць», які дзеля гэтай ахвоты адмаўляеца ад усялякае пэўнасці.

Але выбар зрабіць неабходна. Выбар, які пераўтворыць зіму ў вясну.

На экране — шэра-сцюдзёнае насланнё, падкрэсленае чырвона-крайавымі плямамі савецкіх сцягоў (трагедыйная светлапасць аператара Паўла Зубрыцкага). За кадрам дзячынінка шапляявым голасам шэпча малітву: «Даруй нам, Госпрадзі... Выратуй нас, Госпрадзі... і — захавай нас, Госпрадзі, таму што мы людзі, а не звяры...» Кранальну малітву склаў дырэктар кінастудыі Уладзімір Замяталін, якога зусім нядайна запісалі ў «ворагі нацыянальнай культуры».

Беларусь змяненца.

► КІНАКЛУБ

АКТУАЛЬНЫЯ ФАНТАЗII САВЕЦКІХ ДЗЁН

Андрэй КРЫНІЦЫН

У кінатэатры «Ракета» з 5 кастрычніка па 9 лістапада кінаклуб «Феномены кіно» прадстаўляе праграму «Савецкі Фантазіум», прысвяченую містычным і фантастычным стужкам савецкага кіно.

У праграме ўжо была паказаная стужка «Салярыс» Андрэя Таркоўскага, дэманс-труеща і рарытэтная «Дзіўная гісторыя містэра Джэклі і доктара Гайда» з Інакенціем Смактуноўскім, і постапакаліптычна карціна Констанціна Лапушанскаага «Лісты мёртвага чалавека» (1986 год). Гэта стужка ў свой час выклікала ў гледачоў шок. Пасля ядзernай вайны загінула большая частка чалавечтва. Ягоныя рашткі хаваюцца ў бункерах і чакаюць радьеактыўнай зімы. Стары навуковец (адна з апошніх роляў Ралана Быкава) складае лісты памерламу сыну.

Чорна-беламу насланню «мёртвага чалавека» супраць-

пастаўлены фарсавы «Горад Зэра» Карэна Шахназара. Гэта стужка 1988 года з Леанідам Філатавым і Алегам Басілавічам распавідае пра горад, які выпаў з часу — і ніяк не здолыны развітаца з навязлівымі фантамамі злой мінуўшчыны. «Горад Зэра» — двайнік сучаснай Беларусі. Фільм дэманс-труеща 26 кастрычніка.

2 лістапада гледачоў чакае рарытэт, які ў знаўцаў жанравага кіно выклікае самыя трымінныя пачуцці. Містычная стужка паводле апавядання Аляксандра Грына «Спадар афармляльнік» (1988 год) Алега Цяпчова даўно заслужыла славу аднаго з самых дзіўных фільмаў. Дэкадэнцкая афармленне стужкі, гіпнатачны акцёр Віктар Авілаў (які ў той час уцікаў ад раку) і фантастична-магічна музыка Сяргея Курохіна — пазачасавыя.

9 лістапада — энігматычная карціна Аляксандра Сакурава «Дні зацмення» (1988 год) — паводле фантастыкі братоў Стругацкіх. Карціна адметная медытатыўнай манерай і гукаўнымі шэрагам.

Усе стужкі дэманс-труеща

на прыканцы 2009 года. Яго прапаноўвалі на Берлінскі кінафест, дэмантравалі на фестывалях СНД. З кастрычніка 2010 карціна пайшла ў шырокім беларускім праракце.

Але фільм ужо папракнулі, што ён «несвоечасовы» і «небеларускі». Папрокі гэтыя вельмі няслушныя. Стужка — дакладны адбітак нашага часу, партрэт беларускіх прышемак перад досвіткам. Трагедыя, што разыгралася на экране ў далёкай сібірскай вёсцы, — пра нас, пра слабасць і

▶ ПРЕЗЕНТАЦІЯ

АД ЯРАША І АКСАНЫ З ЛЮБОЮ!

Анатоль Мяльгуй

Ужо чацвёрты сезон паэтычны тэатр «Арт.С» (art-s.by) запрашае на свае вечарыны ўсіх прыхільнікаў нацыянальнай культуры. «Фірмовыя» літаратурна-музычныя імпрэзы тэатра адбываюцца пры поўным аншлагу ў сталічнай бібліятэцы імя Цёткі. Не выключэннем стала і нядайная сустрэча аматараў беларускай музыкі і літаратуры, якая была прымеркавана да выходу ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» дзіцячай «Незвычайнай энцыклапедыі беларускіх народных інструменттаў». Гасцімі яе сталі аўтары кнігі — муж і жонка Ярош Малішэўскі і Аксана Спрынчан.

Тэма выдання аўтарамі выбрана невыпадкова: Ярош Малішэўскі — калекцыянер старажытных беларускіх інструменттаў, гісторык і фолк-выкананыца, вядомы слухачам па ўдзелу ў гуртах «Pete Paff» і «P.L.A.N.». Муз Яроша — жонка і, па сумяшчальніцтву, судзітар «Незвычайнай энцыклапедыі...» Аксана Спрынчан — знаная пазната і аўтар шматлікіх зборнікаў, якія прынеслі ёй вядомасць у айчынную літаратуру.

Плод іх сумесных творчых намаганняў — «Незвычайная энцыклапедыя беларускіх народных інструменттаў» — з'яўляецца, па сутнасці, першым у краіне сістэмайзваным выданнем для дзяцей, у якім у паэтычна-казачным ключы распавядаецца пра шматлікія народныя музычныя інструменты: ад жалейкі да леры, ад цымбалад

да дуды з басетляй... Прыйтым аўтары прыводзяць не толькі фактычныя дадзенныя, але і паэтызаваныя легенды пра ўзнікненне таго ці іншага інструмента. Каляровым дадаткам да звестак і паэтычных легенд Я. Малішэўскага і А. Спрынчан з'яўляюцца ілюстрацыі да «Энцыклапедыі...», якія таленавіта стварыла Вераніка Шніп.

Дарэчы, Вераніка прадэманс-травала яшчэ адзін свой талент — музыканта, калі выступіла перад наведвальнікамі презентацыі ў складзе рок-гурта «SCALES». Дачку Вераніку падтрымалі і бацькі юнай мастачкі — паэтычны дуэт Віктара Шніпа і Людмілы Рублеўскай. Жывая класікі сучаснай беларускай паэзіі парадавалі слухачоў цудоўнымі паэтычнымі радкамі, якія яны ў розныя часы прысыяцілі вечнай музычнай тэмі. Гэта тэма

па-свойму хвалюе і айчынных ка-
зачнікаў: прадстаўніца «казачнага цэха» айчыннай літаратуры Алена Масла прысыяціла свой твор цу-
дам, якія творыць Музыку.

Расповед пра ідэю і працэс стварэння «Незвычайнай энцы-
клапедыі беларускіх народных інструменттаў» аўтары выдадзялі ў форме сямейнага дыя-
логу, калі Ярош і Аксана дапаўнялі сваімі думкамі і ўспамінамі чы-
танне пэстам Зміцерам Арцюхом асобных артыкулаў «Незвычайнай энцыклапедыі...». Галоўнымі дзею-
чымі «асобамі» вечарыны сталі ўсё-
ж беларускія народныя інструмен-
ты, якія ў выкананні свайго ўла-
дальніка — Яроша Малішэўскага — прагучалі ў гэты вечар. Слухачы бурнымі волескамі сустракалі і простыя народныя найгрышы на жалейкы, парных дудках, і лірніц-
кія балады, кшталту старажытнай «Рыща Байды», якую так пранік-
нена выканалі Я. Малішэўскі.

Многія ўдзельнікі презентацыі гэтага выдання (у тым ліку аўтары гэтых радкоў і яго пастаянны vis-a-vis, музычны крытык В. Мартыненка) адзначалі арганічную сувязь «Незвычайнай энцыклапедыі беларускіх народных інструменттаў» і толькі што выдадзенага З. Сідаровічам, Т. Матафонавай і іх дзецьмі Адсём і Тамашом «Дзіцячага альбому». Абодва гэтыя выданні — кнігу і дыск

Ярош Малішэўскі і Аксана Спрынчан

— можна выкарыстоўваць у якасці рэпертуарных і метадалагічных дапаможнікаў на ўроках спеву ѿ ці ў працэсе хатній музычнай адукцыі ў беларускамоўных сем'ях.

Як пачвядржэнне гэтых слоў, на презентацыі прагучалі некалькі твораў з «Дзіцячага альбома» з выкарыстаннем дуды і скрыпкі, пра якія так цікава распавядаєшася ў «Незвычайнай энцыклапедыі беларускіх народных інструменттаў». Асабліва шчыра слухачамі была прынята адна з песень «Дзіцячага альбому» — полька-прыпейка «Рыба з ракам», якая так хораша прагучала ў перакладзе для звонкіх галасоў Адасі і Тамаша.

Музычную эстафetu праекта «Дзіцячы альбом» падхапілі больш сталыя артысты — удзельнікі літаратурна-музычнага гурта «Жаба ў калініне». Гэта музычная суполка ў складзе вядомага ў паэтычных колах Мюра Фарыдовіча і гітарыста Максіма Іўкіна прапанавалі слухачам кароткія музычныя спектаклі

паводле твораў класікаў айчыннай паэзіі. Сюрпризам ад «Жабы ў калініне» стала феерычна-музычнае прачытанне артыкула з «Незвычайнай энцыклапедыі...» «Цымбалы», у якім бліскуча выканала партыю гэтага інструмента Надзея Каракулька.

Безумоўна, «Незвычайная энцыклапедыя беларускіх народных інструменттаў» будзе мець поспех у чытачоў розных узростаў. Выданне паслужыць мэце музычнага выхавання нашых дзетак. Але каб яго мэты былі дасягнуты больш вынікова, патрэбна, каб «Незвычайная энцыклапедыя...» была дапоўнена не толькі змястоўна, але і мела аўдыё- і відэо-дадатак у выглядзе DVD-дыску з запісамі гуччания інструменттаў, пра якія ідзе размова ў кнізе. Зрэшты, па словах аўтараў, выданне будзе мець працяг. А значыць, ёсьць надзея, што нашы заўагі будуть улічаны ў новых татах гэтага карыснага даведніка.

▼ ВЫСТАВЫ

ГЕРБАРЫЙ ЧАСУ

У Музее сучаснага мастацства з 12 па 30 кастрычніка свае жывапісныя і графічныя работы на выставе «Гербарый часу» дэманструюць чатыры выпускніцы Акадэміі мастацтваў 2000-х гадоў.

У маладых мастачак Iryны Ясюкайць-Дударавай, Таццяны Грэневіч, Таццяны Казанцавай і Софіі Піскун, як высыяляеца, хапае і абсалютна дарослага майстэрства, і густу, і здольнасці выступіць прадуманым калектыўным праектам, каб безумоўна «перамагчы» па якасці размешчаную ў гэтым жа музеі экспазіцыю «SOS» старэйшых калег з суполкі «Арцель». Магчыма, гэта прадказальна: маладыя могуць заяўці пра сябе толькі безумоўнай дасканаласцю сваіх прац. «Адбіткі, адлюстраванні, спыненія імгненні» — знакі часу, падзеі, успамінай — праз тонкія, часам размытыя і няпэўныя формы і вобразы маладыя мастачкі ствараюць кожная свой непаўторны свет пачуццяў і эмоцый, які заваблівае гледача бясконцай разнастайнасцю магчымых асацыяцый. Заваблівае ў гульно фантазіі.

У Таццяны Грэневіч — больш зыбкі, пазнайтыя жывапісныя формы і пераасэнсаваныя цытаванні класікі авангарду XX стагоддзя — дзесяці паміж Лентулавым і Шагалам віцеп-скага перыяду, у Iryny Ясюкайць-Дударавай

аб'екты адлюстравання вылепленыя больш пэўна і адчувальна, але пагружаныя ў флёр паза-
часавай і пазапрасторавай атмасфэры. Яны, якія
стылі дзве ѹшы ўніверсальныя

таццяна Казанцава эксперыменту з манах-
ромной акварэллю, надаючы выяве якасці амаль афортнага адбіткі. У той час як Софія Піскун уводзіць у графіку паэтычныя радкі на нямец-
кай і беларускай мовах. Відаць, падобны стыль вельмі бадапасаваўся да ілюстравання невялікіх па-эстэццу вытанчаных паэтычных кніжачак. Ад-
ным словам, з выставы дакладна маем некалькі новых імёнаў, якія наўрад ці згубяцца ў будучым мастацкім жыцці краіны.

**ФАТОГРАФ СВАЙГО ЧАСУ
І ЦЕНЬ ІЕРУСАЛІМА**

У Нацыянальным гістарычным музеі дзве фотаэкспазіцыі, якія цалкам заслужана прыцягваюць вялікую ўвагу наведвальнікаў.

Вельмі да месца па профілі музея трапіла экспазіцыя «Фатограф свайго часу» (з 21 верасня па 31 кастрычніка), прысвечаная 120-годдзю старэйшага беларускага фотамайстра Ісака Восілавіча Салавейчыка (1890–1967).

Адзін з заснавальнікаў самага вядомага ў Беларусі фотаклуба «Мінск» (1960) Салавейчык — патомны фатограф. Яго дзед Якаў (памёр у

1881 годзе), нясвіжскі месеціч, трymаў фотаатэлье ў Слоніме, Пружанах, Гродна, бацька Восін — у Гродна і Беластоку, дзе і нарадзіўся герой выставы. Яго біяграфія звязана з першымі ілюстраванымі беларускімі часопісамі 1930-х, афармленнем прамысловых і сельскагаспадарчых выстаў у Мінску і Маскве, першымі курсамі фотамастацтва і гурткамі аматараў фота ў Віцебску і Мінску. Вельмі плённы перыяд творчасці — праца ў газете «Літаратура і мастацтва» ў 1952–1960 гадах і фатографам Нацыянальнага мастацкага музея.

На здымках Салавейчыка — мастакі і скульптары Волкаў, Герус, Бембель, літаратары Мележ і Крапіва, Макаёнак за чытаннем п'есы ў Купалаўскім тэатры (толькі нядайна купалаўцы зноў начали віяцца да гэтай плённай традыцыі аўтарскага презентавання тэктстаў). Першыя фотамантажы і гумарыстычныя віншавальныя фотапаштоўкі. Замалёўкі з штодзённага (неплакатнага) жыцця краіны 1930–1960-х гадоў. І, што цікава для гістарычнай рэträспектывы фотасправы ў Беларусі, паказаны некалькі работ атэлье дзеда і бацькі Ісака Салавейчыка.

Размешчаная ў вялікай экспазіцыйнай зале Нацыянальнага гістарычнага музея, падрыхтаваная пасольствам Ізраіля выставка «Цень Іерусаліма» з 13 па 31 кастрычніка прыпанае эфектныя натурныя здымкі старадаўнія стаўліцы трох рэлігій, непараўнаныя краявіды Мёртвага мора, знакамітага Кумранскага плато.

Работы выкананы эмігрантам з Украіны Леанідам Падрулем, сталым фатографам «National Geographic», што і абумоўлівае панарамна-фак-

турную прыгажосць яго па-часопіснаму эфектных работ. Ёсьць і спецыяльныя тэмы — старыя святыні Іерусаліма, уключаючы Храм Труны Гасподняй, вобразы старых «кашэрна-пейсцых» грабрэй, «біблейскага народу».

ШКАЛА РЫХТАРА

У Галерэі «Ў» пасля пераезду калектыву яе экспазіцыянару ў памяшканні «Падземкі» ў новыя прыгожыя інтэр'еры бліжэй да Плошчы Перамогі не ўсе праекты атрымліваюцца раўназначныя.

Магчыма, страцілася прыцягальнасць камернасці і непасрэднасці, паболела глямурнай пафаснасці. Але задума выставы «Шкала Рыхтара» (экспануецца з 8 па 25 кастрычніка) Руслана Вашкевіча з адзінай у некалькі пасабных экспазіцыйных стэндах кампазіцый «Жанчына з парасонам», падкупляе цэласнасцю вобразнага мінімалізму. Адлюстраванне жанчыны драбіцца і змяняеца ў выстаўленых геаметрычна роўным шэрагам паверхнях. Як, падобна ў прызме ці ў калейдаскопе, дробіцца і перамешваюцца нашы успаміны і ўражанні, мінулае і сённяшніе, спароджаючы спецыфічную гульню свядомасці і фармуючы ўяўленне пра навакольны свет.

Канцепцыя пабудавана на ідэі «false recognition» («памылковага пазнавання»), распрацаванай у кнізе філосафа Анры Бергсона (1859–1941) «Памяць пра сапраўднасць і памылковое пазнаванне» (1908). «Памылковое пазнаванне» — з'ява, падобная да феномена «дэжавю», толькі мацнейшая, калі ў чалавека з'яўляеца адчуванне, быццам ён не проста перажывае бачанае раней, але пазнае цэлую паслядуюнасць падзеі. Выставка — як лабараторны эксперимент па аналізе механізмаў успрымання і «старое» ў сучаснасці.

Падрыхтаваў Аляксей Хадыка

КУЛЬТУРА

16

НОВЫ СЕЗОН

МУЗЫКА ГРУНВАЛЬДА

Аляксей ХАДЫКА

24 кастрычніка ансамбль салістай Белдзяржфілармоніі «Класік-Авангард» пад кіраўніцтвам Уладзіміра Байдава адчыняе канцэртны сезон праграмай, прысвечанай слаўнай гісторыі Грунвальдской бітвы.

У выкананні калектыву пры ўдзеле Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р. Шырмы пад кіраўніцтвам Людмілы Яфімавай прагучаша гімн «Багародзіца», «Малітвы перад Грунвальдской бітвой» Г. Гарэлавай, «Песні даунейшых ліцьвінаў» В. Кузняцова, сюіта «Грунвальд-1410» У. Байдава. Цяжка ўяўіць: у 1529 годзе тэкст «Багародзіцы» на старабеларускай мове быў змешчаны ў першай рэдакцыі Статута ВКЛ, што ёсьць сведчаннем асаблівай запатрабаванасці, нават знакавасці твора. Пад назірвай «Песнь о велебной девици панне Марии». Песня, малітва, гімн трапіла ў канстытуцыю дзяржавы.

«Багародзіца», вельмі папулярная і ў Польшчы, таксама даўно адаптавана да культуры нашых суседзяў і лічыцца «найстарэйшай польскай рэлігійнай

песні». Там яна гучыць на святах і ў касцёлах, яе спявоўцы рыцарскія клубы. У польскіх дакументах і выданнях тэкст твора з'явіўся напачатку XV стагоддзя, але яго першыя куплеты, верагодней, датуюцца нават канцом XIII стагоддзя, яшчэ часамі сярэднявечча. І падходзіць ён з памежжа культуры, бо пісаўся на лацінскай мове з упльывамі грэчаскай і царкоўнаславянскай. Выконвалася песня спачатку падчас службаў, а ўжо ў XV стагоддзі стала рыцарскай і гучала перад бітвамі і ў час каранацый.

Старабеларускі тэкст быў упершыню надрукаваны ва ўзгаданым Статуте, у 1529 годзе. Тады ж у кастрычніку 9-гадовы Жыгімонт II Аўгуст, сын Жыгімонта I Старога, быў абвешчаны на сойме ў Вільні вялікім князем ВКЛ. «Багародзіца» зрабілася гімнам і для беларусаў, і, выходзячы на палі Грунвальда, шыхты нашых продкаў, магчыма, спявалі яе не толькі на латыні. У наш час да харавога канцэртнага выканання гімн гучыць у версіях гурта «Стары Ольса» і хору «Унія».

Па словах стваральніцы канцэртны праграмы, вядомага гісторыка музыки Святлены Немагай, яе ідэя першапачаткова фармавалася вакол твора Уладзіміра Байдава «Грун-

вальд-1410», задуманага як музична-літаратурная містэрый. Сваімі вобразамі, мелодыкай і спосабам выканання сюіта мусіць пагрузіць слухачоў у атмасферу эпохі, паказаўшы сучаснае бачанне беларускім кампазітарам даўніх падзеяў. Некалькі стагоддзяў таму музичныя прадстаўленні фармаваліся вакол выступу акцёра, які ў паўзах паміж паасобнымі нумарамі выступаў з драматычнымі інтэрмедыямі.

Падобная сцэнічная традыцыя захоўвалася аж да часоў Грыга: як музична-літаратурны спектакль прадстаўлялі знакамітага «Пер Гюнта». Але ў поўным фармаце, працягласцю каля 2 гадзін, твор Байдава будзе вынесены на сцену праз некалькі месяцаў. 24 кастрычніка прагучаша толькі музичныя часткі, якія таксама маюць гістарычную канву: «Бітва», «Кароль і манах» (супрацьстаннне ордэну), «Плач княгіні Ганны, жонкі Вітаўта», «Малітва белагаловых», «Рэквіем» — дзе, між іншым, закладзены і агульнасталавечы антываженны настрой. Іншыя творы праграмы мусіць сучаснымі мастацкімі сродкамі ў рэчышчы нацыянальной культурнай спадчыны паспрыяць увасабленню духа падзеяў і часу Грунвальда.

КНІГА

У ПОШУКАХ СТРАЧАНАГА

Калі гаворка заходзіць пра аўтабіографію, мы заўсёды ўяўляем савецкія «палову аркуша пра сябе».

Брашура маладога гісторыка і журналіста Аляксея Шалахоўскага «Польскі кавалер» не падыходзіць пад гэта вызначэнне не толькі тому, што складаецца аж з 20-ці старонак. Проста гэты расповед, хоць і біяграфічны па сутнасці, усё ж не падобны на шматлікія модныя сёння «SV», бо ў ім ёсць не толькі «голыя» факты, але і эмоцыі.

Адзін з эпізодаў тычыцца роднай вёскі аўтара Развадава, што знаходзіцца ў Клічоўскім раёне Магілёўскай вобласці.

«У вёсцы Развадава засталіся 8 старых — троє мужчын і пяць жанчын... Краму ўжо даўно разбралі на дровы, і яна не існуе. Ферму разбурылі, і цялят нікто даўно нікто не гадуе. Палі пустуюць. Няма каму і што сеяць, плошчу засаджаюць лесам».

Каментаваць тут нешта няма ніякага сэнсу, бо кожны з нас можа дадаць свае ўражанні. А «Польскі кавалер» — не таму, што тут ёсць нейкія шляхецкія карані, а таму, што ў гэтых словаў ёсць шчырая настальгія па незваротна стражчаным.

Аляксандр Тамковіч

НЕВЯДОМАЯ ГІСТОРЫЯ

19 кастрычніка ў кнігарні «Кніжны салон» на Калініна, 5 у Мінску прышла презентацыя кнігі Анатоля Тарака «Костел в нашай жизни», якая выйшла ў яго серыі «Неизвестная история».

Як паведаміў прысутным аўтар, інформацыйнай нагодай да падрыхтоўкі выдання зрабіўся 100-гадовы юбілей мінскага касцёла Святых Сымона і Алены, які будзе адзначацца 21 лістапада. Таму вялікую дапамогу ў падрыхтоўцы выдання — асабліва ў падборы матэрыялаў, якія датычыцца гісторыі Чырвонага касцёла і дзеянісці яго парафіі, — аказаў прафесійны мінскі храм Уладзіслаў Завальнюк. 102 старонкі тэксту ў добре ілюстраванай кнізе, аднак, прысвечаны шырэйшаму колу пытанняў.

Па-першое, гісторыі ўсіх каталіцкіх храмаў і кляштараў Мінска. Па-другое, у выданні падрабязна распавядаецца пра будаўніцтва Чырвонага касцёла, драматычныя падзеі з жыцця сям'і яго фундатара Эдварда Вайніловіча. Нарэшце, А. Тарак расказвае пра адраджэнне кульставага будынка пасля дзесяцігоддзя занядбання.

Аляксей Хадыка

бібліятэка ў тваёй хаце 10 гадоў у сеціве

Аб'яднанне «Bialoruskie Towarzystwo Historyczne», Польша, 15–449, Беласток,
вул. Пролетаріацца, 11. Рэгістрацыйны нумар: 0000100142

кампікат.org
Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка

6 000 кнігаў, газэтаў і часопісаў • размовы пра культуру і літаратурныя радыёперадачы • навінкі выдавецкага рынку

Новы Час

Агульнапалітычна
штотыднёвая газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сцяпанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне
аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНИК: Мінская горадская організацыя
ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул.
Румянцева, 13. Тэл.: 284–85–11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1–1234.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81.
novychas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.
Замова № 1056

Падпісаны да друку 22.10.2010. 8.00.
Наклад 6000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы
пазыцыі аўтара.
Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час»
абязвязковая.
Рукапісы рэдакцыі не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца мастакія творы.
Чыццякай пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.